

Časopis gréckokatolíckych bohoslovcov

Pramen

Cíllo 5., Ročník VI., Cena 15 Sk

Symboly
v liturgii

Rodina-
základ cirkvi

Ďalší rok duchovnej
obnovy-rok Boha Otca

Η ΒΑΝΤΙΚΙΚ ΤΟΥ ΧΥ

Príjmi a daruj

Na počiatku ľudských dejín
stalo sa nám nešťastie,
pohrdli sme šťastím svojim,
človek vraví Bohu: Nie!

Boh nás musel nechať samých,
stratili sme Božie dary,
nebo sme si uzamkli.

Ale Láska tvoja, Bože,
preniká cez hriechov chmáry,
sľubuješ nám Spasiteľa;
v slúbe Tvojom nádej žiari.

Po čakaní dlhom, ťažkom,
prišiel Syn tvoj skrz Máriu.
Sta lásky dar pre trpiacu,
zúboženú rodinu.

„Ved' Boh tak miloval svet, že dal svojho jednorodeného Syna, aby nezahynul nik, kto v neho verí, ale aby mal večný život.“ (Jn 3, 16)

A tak aj my, hriešne plemä,
napodobíť ťa my chceme.
preto tých, čo milujeme
z lásky tiež obdarujeme.

Tvoja štedrosť lásky
v našich daroch nech je skrytá
hoc len v karte, s ktorou poštár kmitá.

Ty máš Bože veľké srdce,
Ty si Láska, my však nie.
Kto sa učíť od Teba chce,
má okúsiť dávanie.

Opäť tu máme sviatky Lásky, deň tvojho zroduenia Ježiša a pred našimi očami znova ako Láska ležíš v biednej stajni. Tvoj príchod však málko postrehol. Ježišu, my ho chce-

me prežiť, ponúkame Ti svoje srdce, aby si mal miesto.

„Kým tam boli, nadišiel jej čas pôrodu. I porodila svojho prvorodeného syna, zavinula ho do plienok a uložila do jasiel', lebo pre nich nebolo miesta v hostinci.“ (Lk 2, 6 –7)

Dal si ľuďom najväčší dar,
aký si nám mohol dať.
Svojho Syna si nám vydal,
zrodila ho svätá Mat'.
Pastieri to pochopili,
že je krásne dávanie
a tak idú v nočnej chvíli tam,
kde sväté dieťa je.

Ked' si prišiel maštaľ dali,
pretože ťa nepoznali.
Dnes Ti chceme dať náš dom,
by si mohol bývať v ňom.

Nechceme hnev v našom srdci
ani zvady a hriech žiadny.
Dávame ti svoje srdcia,
príď Pane už a v nás vládni.

Nikto nemôže viacej dať,
ako ten, čo prišiel zomierať
za môj a tvoj hriech.

Tak mu ho dajme už tu v tento deň.
Balíček hriechov zabaľ preň.

Na Vianoce, ked' svet stíchne,
Božie dieťa nech nám vdýchnie
radosť, pokoj, šťastie, silu
a nielen v tú svätú chvíľu,
ale potom v Novom roku
nech nás žehná v každom kroku.
o. Jozef Maretta

OBSAH

Úvodník	3
Obsah	4
Seminár. sekundy	5
Som Nepoškvrnené počatie ..	8
Očakávaný prichod	10
Rodina	11
Siluan Athoský	13
Liturgia	16
Trans World radio	18
Vzácne jubileá	19
Svätá Zem	23
Svätý Charbel	26
Jubileum 2000	30
Pieseň	32
Relax	33

SEMINÁRSKE SEKUNDY

Uchalák

V tomto roku sa k nám bohoslovcom pripojilo 18 ďalších odhodlancov a tak sme ich v našom seminári aj patrične privítali. V utorok, 3. novembra, sa uskutočnil tzv. Uchalák, kde sa nám každý z našich prvákov predstavil. Pri plnení svojich úloh, ktoré sme im dávali, nás mnohí z nich veľmi milo prekvapili svojim speváckym, či hereckým talentom. Počas tohto milého večera sme si v zaujímavom prevedení vypočuli rôzne piesne, medzi inými aj úvodnú pieseň k filmu Titanic - My heart will go on, no najväčší úspech mal asi herecký výkon Michala J. a v jeho prevedení pantomímy zabrzdený náves a zrod votrelca.

Snina

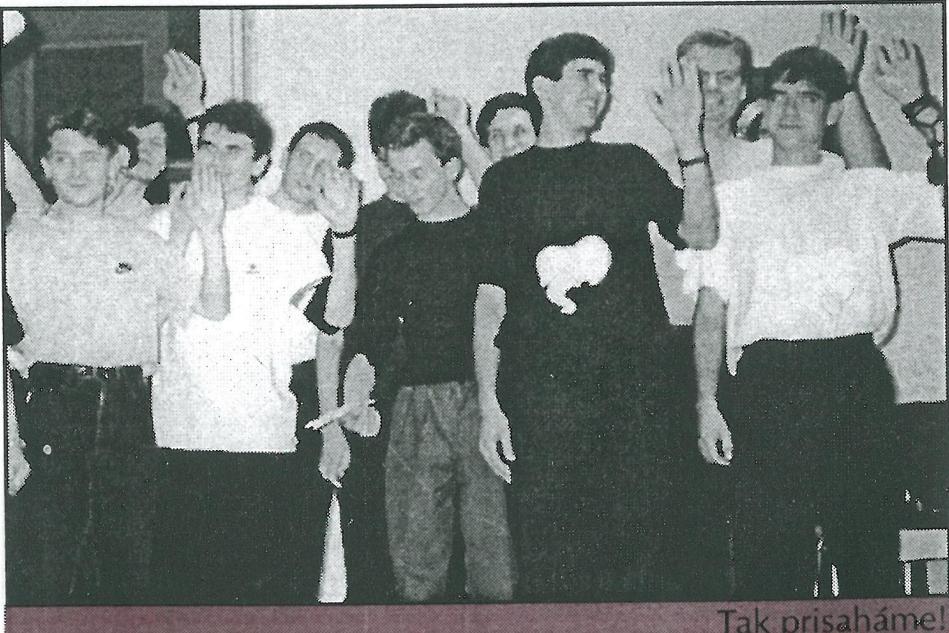
Dňa 8. novembra sa uskutočnil festival duchovnej piesne v Snine. Náš zbor sa tam vybral už skoro ráno – museli sme vstávať už o pol šiestej! V auto-buse sme sa ako tak zobudili, pomodlili a už sme boli v Snine. Tam

sme spievali na Božskej liturgii v cirkevno-slovenskom jazyku o 10⁰⁰. Veľmi zaujímavou tam spieva-jú *Dostojno jest...* Spie-vajú to na dva krilosy: jednu časť ženy, jednu muži, potom znova ženy, atď. Potom nás usporiadatelia zaviedli na obed do reštaurácie priamo v strede Sniny. Poobede sme mali hľasovú skúšku (na pódiu sme si prespievali nejaké pesničky, ako to bude znieť). Po skúške sme mali voľno až do vystúpenia. Boli sme pred vystúpením dosť strémovaní a preto aj nálada bola prchavá. Avšak, keď sme sa modlili priamo pred vystúpením Boh

nám dal radosť do srdca a išli sme na pódiu s ľahkým srdcom. Po vystúpení nás pochválil aj sám o. Nikefor Petraševič. Najlepší síce bol učiteľský zbor z Mukačeva, ale my sme mali pocit, že sme naozaj spievali Bohu na slávu. Vdaka Bohu za dar spevu!

Jubileum

Už týžden pred sviatkom Uvedenia Presvátej Bohorodičky do chrámu sa začali prípravy na druhý, tiež veľavýznamný sviatok – oslavu 75. narodenín nášho o. biskupa Jána. Oslava bola naplánovaná tiež na sobotu 21. novembra. Na oslave sa zúčastnilo veľmi veľa hos-tí (bola plná katedrála). Medzi nimi boli aj preosvetlený vladyska Nikolaj, arcibiskup prešovský a celého Slovenska, Jeho eminencia biskup Mons.

Tak prisaháme!

Ekumenický festival

Hned deň po oslavách 75. narodení nášho biskupa Jána – 22. novembra, teda v nedele, mal nás zbor vystúpenie na Ekumenickom festivale sakrálneho umenia v Košiciach. Na tomto festivale sa už každoročne môžeme stretnúť a pomerat si sily s viacerými seminárskymi zborami, či už z Košíc, alebo zo Spiša. Aj keď podľa najväčších kritikov naše vystúpenie nebolo najlepšie zo všetkých, určite bolo na čest a slávu Božiu.

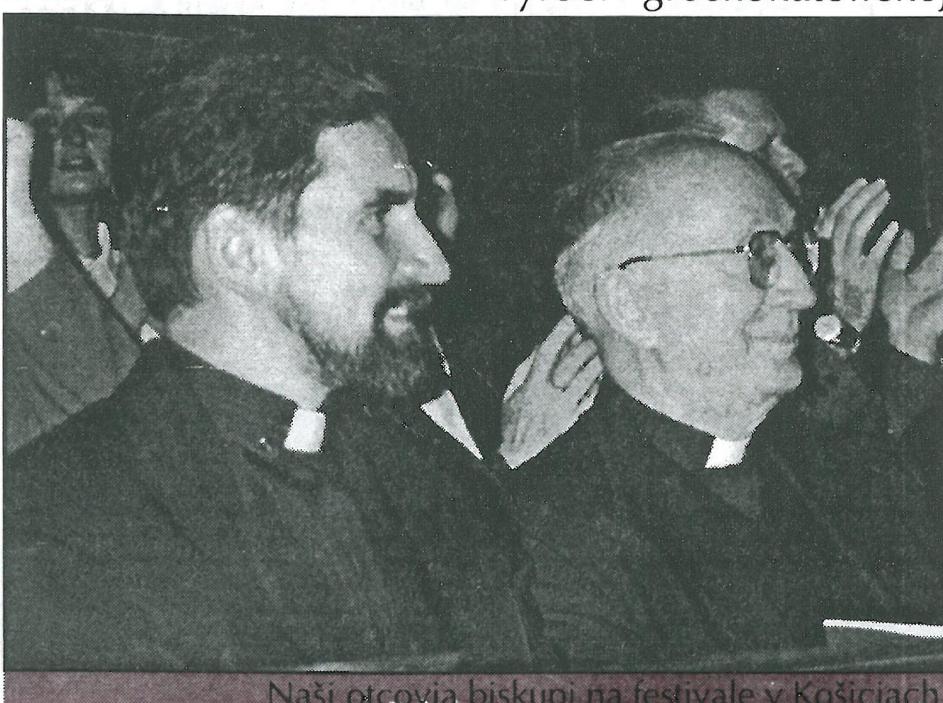
Historický seminár

Takýto nadpis v seminárskych sekundách určite ešte neboli. Lebo ani takýto seminár z príležitosti troch významných výročí gréckokatolíckej

cirkvi na našej fakulte ešte neboli. Začalo sa to všetko tým, že sme vstávali o hodinu neskôr. Potom, aby som to skrátil, začala po tradičných honosných úvodno-uvítacích a pozdravných rečiach prvá prednáška dekanu našej fakulty, o. Janhubu o prenasledovaní našej cirkvi. Potom povedal o svojom pobytu vo väzení osobné svedectvo o. Ján Krajňák. Nasledujúcu prednášku mal zahraničný host - o. Pavol Ambroz, S.J. z Olomuca. Aspoň jedna z jeho myšlienok: "Veriť znamená láskou zvíťaziť nad argumentmi neviery." Po prestávke nám o. Peter Šurák priblížil život o. biskupa Gojdiča a poňom nám o. Vojtech Boháč v skrátenom čase prednesol výsledky svojich výskumov o tvorbe o. Mikuláša Russnáka. Seminár nás naozaj obohatil.

Prednáška

Vo štvrtok 26. novembra k nám do seminára zavítal ctený host, Mons. Jozef Tóth. Vo svoje prednáške, ktorej hlavnou temou bolo budovanie osobnosti, nás upozornil na krásu a vznešenosť, ale i zodpovednosť kňazského povolania. Zdôraznil, že kňaz je v prvom rade služobníkom božím a tiež nám pripomenal, že kto viac dostať, od toho sa

Naši otcovia biskupi na festivale v Košiciach

Účastníci a prednášajúci seminára

bude viac žiadať.

Gorazdove dni

So snahom oživenia a rozvíjania cyrilometodskej tradície sa naša Skupina zboru svätého Romana Sladkopevca (dvanásťka) v sobotu 28. novembra predstavila s krátkym programom na Gorazdových dňoch v Šarišskom osvetovom stredisku v Prešove. V zaujímavom programe so svojimi piesňami vystúpil aj Cyril Jančišin, ktorý zúčastneným literárny nadšencom predstavil zopár svojich nových piesní so zaujímavým zborovým doprovodom už spomínamej dvanásťky.

Mikulášsky večierok

Tak ako si každé malé dieťa aspoň raz v roku s radostou vyčistí čo najväčšiu čižmičku a teší sa na darček od sv. Mikuláša, tak sa aj mi pripravujeme a tešíme na hádam jednu z najväčších a naj-

krajších nábožensko - spoločensko - kultúrnych udalostí v seminári. Tieto maximalizujúce prílastky si za niekoľkoročnú trádiciu vybojoval Mikulášsky večierok. Každoročne prípadne príprava tejto milej slávnosti bratom tretiakom a musíme uznať, tohtoroční organizátori sa svojej úlohy zhostili viac ako dobre. Už len príchod Mikuláša na limuzíne značky Lincoln za doprovodu policajtov, osvetľovaný svetlami ohňostroja tromfol všetky predošlé ročníky. V určitých momentoch nám to pripomína americké odovzdávanie Oscarov.

S vitaním Mikuláša úzko súvisí aj symbolické lúčenie sa s našimi bratmi piatakmi, ktorí v tomto roku opustia naše bohoslovecké rady. Lúčenie sa nieslo v duchu Seminárskeho súdu, ktorému predsedali hned dva biskupi, a to sv. biskup Mikuláš a o. biskup Ján Hirka. Hlavným žalob-

com bol anjel Šeky a obžalovaných piatakov bránili mikulášsky čerti. Veľmi sa však nesnažili, pretože všetci obžalovaní boli uznaní vinnými. Niektorí z nadmerného rozjímania, iní z nebezpečného používania indonézskeho náradia (príboru) a ďalší z rýchleho bicyklovania.

V závere sa však o. biskup Mikuláš po porade so svojim kolegom o. Jánom rozhodol všetkým udeliť mikulášsku amnestiu. Samozrejme, že o. biskup Mikuláš (po domácky Il'a) nezabudol na svoju štedrosť. Obdaroval otca biskupa Jána, všetkých našich predstavených, generálneho vikára o. Mons. Jána Gajdoša, biskupskeho vikára o. Pavla Repka a mnohých iných ctených hostí.

redakcia

„Svätý biskup Mikuláš“

Som Repoškvrnené počatie

Je to už 144 rokov, odkedy pápež Pius IX. v roku 1854 vyhlásil dogmu o Nepoškvrnenom počatí.

"Ku cti Svätej a nedeliteľnej Trojice, ku ozdobe a vyznačeniu Panny a Bohorodičky, k vyvýšeniu katolíckej viery a k rastu kresťanského náboženstva skrzes autoritu nášho Pána Ježiša Krista, blažených apoštolov Petra a Pavla a nás samých, vyhlasujeme, ohlasujeme a definujeme, že učenie, ktoré potvrdzuje, že najblahoslavenejšia Panna Mária v prvom okamihu jej počatia skrzes jedinečnú milosť a vyznačenie všemohúceho Boha s ohľadom na zásluhy Ježiša Krista, výkupiteľa celého ľudského pokolenia, bola uchránená od každej poškvrny prvého hriechu, je Bohom zjavené a má byť preto všetkými veriacimi pevne a neustále verené."

Akoby na potvrdenie tejto dogmy sa sama Nebeská Matka zjavuje v Lurdoch a na otázku sv. Bernadetykto je, odpovedá: "Som Nepoškvrnené počatie." Neskôr na konci zjavení na dôkaz, že to myslí vážne "roztancuje" slnko pred zrakmi desatisícov ľudí. Tento slnečný zázrak prinútil veriacich i neveriacich ľudí robiť pokánie a začali sa vážne, zamýšľať nad mocou, ktorú dostala Matka Spasiteľa. A ja spolu s anjelmi sa s pokorou skláňam pred Matkou Spasiteľa, ktorá porodila Boha a pri tom zostala Nepoškvrnenou Pannou. Hoci všetci ľudia hned po narodení boli a sú zasiahnutí dedičným hriechom, nebeský Otec zo záľubou zhliadol na budúcu matku svojho Syna Ježiša Krista a ochránil ju ešte pred jej počatím od dedičného hriechu. "K tomu, aby Matkou Spasiteľa <<bola od Boha obdaréná darmi hodnými tak veľkej úlohy>>. Aniel Gabriel ju pri zvestovaní pozdravuje ako 'milostiplnú' (Lk 1,28). Aby mohla dať slobodný súhlas svojej viery k svojmu vyvoleniu, ktoré jej bolo oznamené, bolo treba aby bola celá naplnená Božou milosťou." (KKC 490)¹

Úctu k Matke nášho Spasiteľa mali už apoštoli, keďže sám Ježiš ju zveril svojmu učeníkovi Jánovi pod krížom slovami: „*Hľa, tvoja matka*“ (Jn 19, 27), ako aj prvotná Cirkev. Napríklad starokresťanský biskup Jakub Nisibénsky, učiteľ sv. Efréma, ktorý žil na konci tretieho storočia píše, že svoju náuku o Márii prevzal z prastarého sýrskeho rukopisu, z čoho vyplýva, že táto jeho náuka pochádza z 2. storočia po Kristovi. Znie doslovne takto: "Boh si vyvolil za matku čistú pannu, predišiel ju svojimi milosťami, uchoval si ju pre seba a zasnúbil si ju. Opatroval ju bez viny a bez škvrny a potom prišiel a prebýval v tejto Preblahoslavenej, plnej všetkej krásy, telom neporušenej, v duši čistej a zapečatenej a zjavil sa svetu v tejto panne božského pôvodu, ktorá bola milá Bohu vo všetkom."

Túto cirkevnú náuku z 2. storočia dávno pred vyhlásením dogmy o Nepoškvrnenom počatí Cirkev verila a učila to, čo je obsahom a náplňou teologického výrazu Nepoškvrneného počatia.

Východní otcovia nazývajú Božiu Matku "celá svätá - **Panagia**" a slávia ju ako „nedotknutú akejkoľvek poškvrny hriechu, takpovediac stvárnenú Svätym Duchom a vytvorenú ako nové stvorenie.“ (KKC 493). O tom hovorí aj kondak zo sviatku Nepoškvrneného počatia, ktorý spievame na Božskej liturgii: „*Dnes Duch Svätý svojím prstom v lone obdivuhodnej Anny tvorí prečistý obraz Božej slávy. Dnes ruka Najvyššieho chystá hroznú zbraň proti peklu: najblahoslavenejšiu Pannu Máriu. My však so zbormi anjelov s obdivom jej spievajme. Radostne plesaj, Mária, lebo teba vykúpil Pán obdivuhodným spôsobom. Nebola si dedičného hriechu*

zbavená, ale uchránená, jediná z celého ľudského pokolenia.“

Úcta k Presvätej Bohorodičke je vo východných katolíckych, ale aj pravoslávnych cirkvách úzko spojená s Božskou liturgiou. Pri proskomídii kňaz vezme do rúk druhú prosforu a hovorí: „Na čest a pamiatku našej preblahoslavenej Vládkyne, Bohorodičky Márie, vždy Panny. Na jej prosby, prijmi, Pane, túto obetu na svoj nebeský žertvenník.“ Vyjme z nej čiastku a položí ju na pravo vedľa svätého chleba do blízkosti jeho stredu hovoriac: „Po tvojej pravici stojí kráľovná, ozdobená zlatom.“

Márii meno sa spomína pri Božskej liturgii v jekténi a osobitne sa jej spieva hymnus: „Dôstojné je velebiť teba Bohorodička, vždy blažená a nepoškvrnená Matka nášho Boha. Čestnejšia si ako cherubíni a neporovnatelná slávnejšia ako serafíni, bez porušenia si porodila Boha Slovo, opravdivá Bohorodička, velebíme ňa.“ Bez spomínania jej mena sa nezaobíde ani jediné prepustenie na konci Božskej liturgie. Presvätej Bohorodičke, Márii vždy Panne patrí na Východe vždy prvé miesto, hned po Bohu.

Kým na Západe sa úcta k Presvätej Bohorodičke opiera predovšetkým o modlitbu ruženca, uctievanie sôch, nosenie (zázračných) medailí - škapuliarov, návštěvou pútnických miest (Lurdy, Fatima), Východ so svojím tradičným zmyslom pre liturgiu uctieva výhradne ikony, ktoré sú nezriedka zázračné (napr. Klokočovská ikona - slzila, keď jej ikonu mečom prebodol nepriateľ za prenasledovania kresťanov v 17. storočí). Presvätú Bohorodičku uctievame aj spevom, najmä akatistom (spieva sa postojačky) a molebenom. Akatist k Bohorodičke pokladáme za jeden z najkrajších hymnov na oslavu Matky Božej. Jeho vznik sa datuje na obdobie prelomu 5. a 6. stor. Autor je anonymný, ale mnohí ho vidia v prepodobnom Romanovi Sladkopevcovi. V Akatiste sú obsiahnuté tri dogmy - panenské

počatie, Božie materstvo a panenský pôrod.

Hymnus bol preložený do viacerých jazykov a spieva sa vo všetkých rečiach východného byzantského obradu. Pri spomienke na 1550 výročie Efezkého koncilu ho spievali 7. júna 1981 na žiadosť sv. otca Jána Pavla II. v najväčšej a najstaršej mariánskej svätyni - v bazilike Santa Maria Maggiore v Ríme. Z toho vidno, ako veľmi si východný obrad váži a ctí Presvätú Bohorodičku.

Pod vplyvom Západu sa ujala v katolíckych východných cirkvách aj modlitba sv. ruženca, kde rozjímame o tajomstvách zo života Presvätej Bohorodičky a Spasiteľa nášho Ježiša Krista. Kým u katolíkov byzantského obradu sa teší veľkej úcte modlitba sv. ruženca, Západ čoraz viac spoznáva duchovné

(pokračovanie na str. 22)

Očakávaný príchod

Každý z nás sa určite teší na čas Vianoc. S Vianocami sú spojené pojmy pokoj, radosť a láska. Všetci dobre vieme, že očakávame narodenie Ježiša Krista a jedine v napojení sa na jeho spôsob života nájdeme pravú radosť a opravdivý pokoj. Každý očakáva túto radostnú chvíľu, lebo k nám prichádza sám Boh.

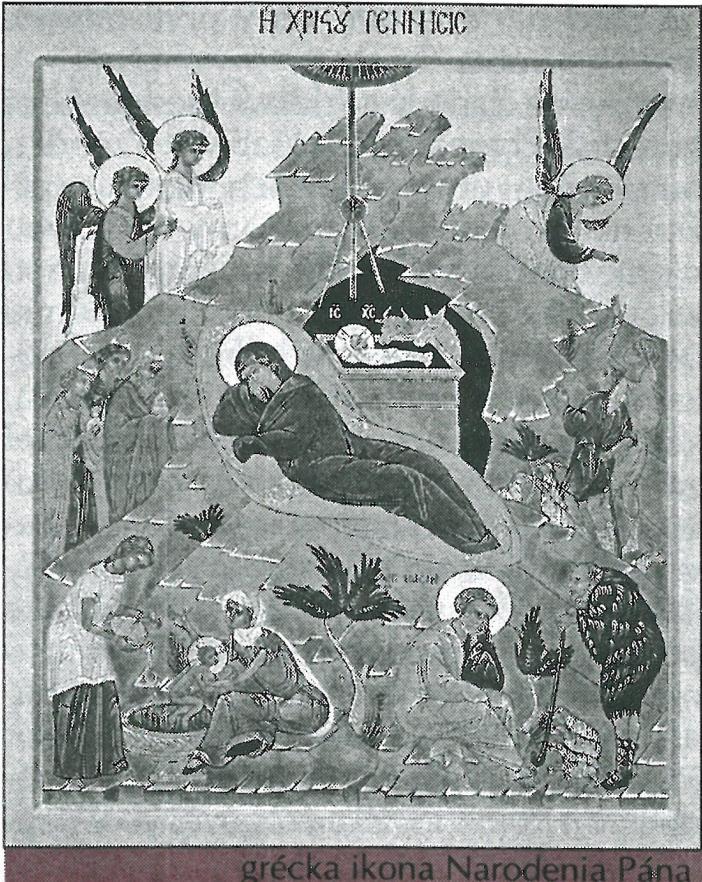
Sú ľudia, na ktorých príchod sa veľmi tešíme. Počítame dni, hodiny i minúty, pokiaľ neprídu k nám. A potom, keď konečne prídu, chceme, aby táto chvíľa trvala večne. Ako ľahko nám padne, keď sa o krátky čas musíme s nimi lúčiť, keď nám na nich zostanú len krásne spomienky. Pre nás všetkých, má byť takoto blízkou postavou, na ktorú sa tešíme, Ježiš Kristus. Sám Boh ho ľuďom prisľúbil a tento prísľub živil v nich cez prorokov. A jeden z nich, Izaiáš, takto hovorí: "Hľa, panna počne a porodí syna a dá mu meno Emanuel!" (Iz 7, 14) Tak sa splnilo, čo Pán povedal ústami svojho Proroka.

Kardinál Joachim Meisner v jednom zo svojich diel spomína, ako naši starí otcovia vozili v zime drevo z lesa. Kraj bol zafúkaný snehom tak, že ledva bolo vidieť cestu. Voz, ktorý bol naložený drevom zapadol. Kone sa s vozom už nevládali pohnúť. Nepomáhal ani krik, ani šľahanie bičom. Dobrý gazda odhodil bič a zoskočil z voza dolu. Celou silou sa oprel do voza. A vtedy zvieratá, ako by pocítili, že nejedná stále s nimi z hora, ale zostupuje k nim, priprája sa k nim, napli svoje posledné

sily a vytiahli zapadnutý voz s drevom. Tak aj Boh nezostáva iba hore nad nami, ako si to myslia niektorí ľudia, aby z neba hľadeli na naše radosť, bolesti i starosti. Ale zostupuje medzi nás, aby sa stal jedným z nás. Prichádza nás učiť, správne prežívať život, povstať keď padáme a smerovať k nebeskému Otcovi.

Toto je dôvod, prečo sa v noci na Veľkom Povečerí pridružujeme k zástupom nebeského zboru a s vdakou spievame: "S nami Boh, čujte všetky národy a kajajte sa, lebo s nami Boh."

Хрътосъ раждається!
brat Peter Laca

grécka ikona Narodenia Pána

Ježiš, Panna Mária a sv. Jozef. Boh, najväčšia z ľudí a svätec svätcov, druhý po Márii.

Je to rodina, ktorá vo svojej dobe na prvý pohľad nebola ničím výnimočná. Ľudia si snáď nevšímali, že Jozef, Mária a Ježiš sú predsa len iní, ako ostatné rodiny. A ak si to aj všimli, možno si mysleli, že iba naoko hrajú akúsi hru o krásnej, usporiadanej a pokojamilujúcej rodinke, no v súkromí je to čosi iné, čo vedia dobre skrývať. Takýto by bol možno aj náš pohľad, ak by sme žili v dobe, kedy táto rodina žila tu na zemi. No v ich prípade nešlo o žiadnu pretvárku, o žiadne nasadzovanie si masiek, aby vyzerali v spoločnosti ako vzor. Aké šťastie, aký pokoj, aká pochoda musela vládnuť v tejto rodine. Koľko lásky a porozumenia muselo vládnuť v ich vzťahu. A práve na tejto rodine môžeme vidieť, že láska je spojená s utrpením a že prijať ho, je zo strany človeka správne rozhodnutie. Počatie z Ducha Svätého, odmietnutie ľudí pri prosení o prístrešie, studená maštaľ kdesi v jaskyni, útek do Egypta, hľadanie Ježiška, Jeho smrť – z pohľadu človeka tohto sveta sú to situácie, ktoré sú spojené so zlým osudem a táto rodina mala smolu. Zo svetského pohľadu v tejto rodine pri tom všetkom utrpení neboli čas na pokoj, lásku, ale prevládalo tam zúfalstvo a nepokoj. Tak by to možno aj bolo, ak by táto rodina, alebo aspoň jeden jej člen nechcel prijať kríž, ktorý mu Boh dal. Čo cítim vo svojich rodinách my? Lásku, či hnev? Pokoj, či napätie? Radosť, či strach? Skúsme tú svoju rodinu porovnať s touto sväťou rodinou. Či nie je krásne, keď príde dieťa k mamke a povie: "Mamka, daj mi krížik na čelo, lebo idem spať, aby ma Ježiško ochraňoval celú noc".

A tiež k otcovi s prosbou : "Ocko, pobozkaj a pohľad ma", a v mysli je hrdé na to, že má takých rodičov, že pri ockovi sa nemusí ničoho báť, lebo jeho ocko je ten najlepší a keď cíti potrebu lásky, vrhne sa mamke do náručia a povie : "Mamka, lúbim Ťa". Otec s matkou dakujú Bohu, že im požehnal dieťa a vychovávajú ho tak, aby raz v živote poznalo, kto je jeho nebeským Otcom a nebeskou Matkou.

Predstavme si, ako rodina spolu kľačí a modlí sa svätý ruženec, dakuje a prosí toho, ku ktorému sa utieka a dieťa cíti, že je to správne, lebo vidí, že to robí jeho matka aj otec. Určite prídu aj problémy, krízy, či neporozumenia, no ak sa obrátíme na Boha, určite nám pomôže. A ani sa nemusíme starať ako. Nechajme to na Noho, vedť je Bohom a on najlepšie vie, čo má urobiť, aby všetko dobre klapalo. Len sa na neho s vierou obrátme a vytrvalo prosme. Lenže musíme počítať s tým, že tá pomoc môže vyzerať úplne ináč ako sme si ju predstavovali my. Len sa spoľahnúť na Noho a nie na svoje vlastné sily. Najlepším

Rodina - Základ Čírkvi

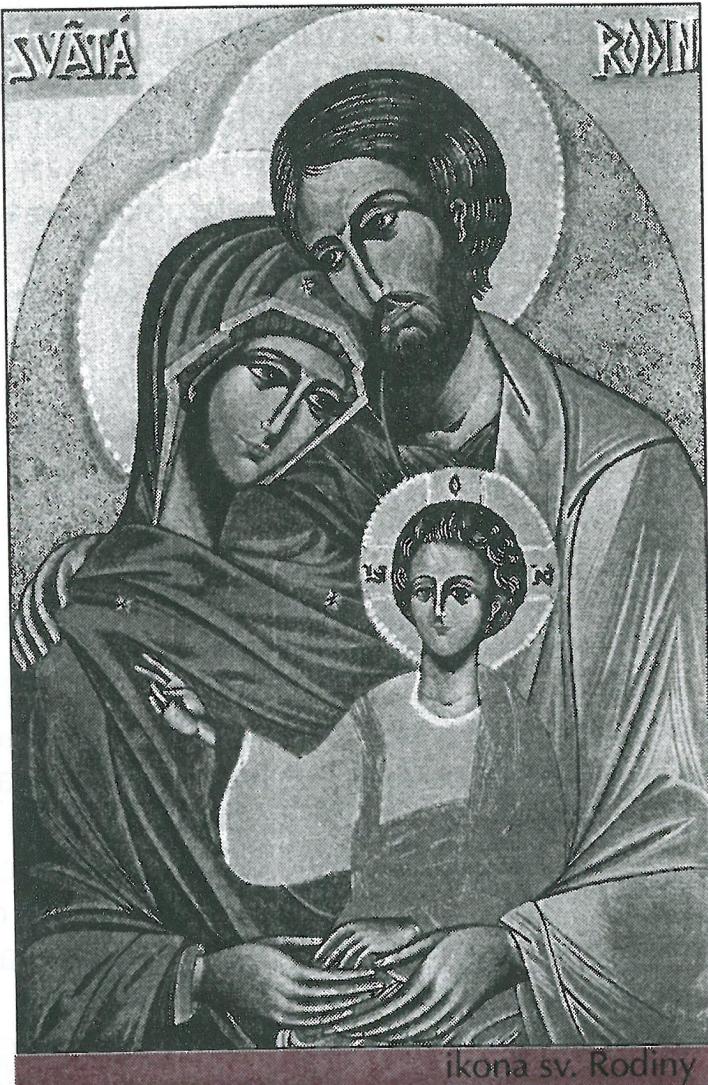
vzorom z ľudí je Panna Mária, ktorá sa úplne odovzdala do Jeho rúk, lebo Mu dôverovala, aj keď celkom nerozumela anjelovmu zvestovaniu.

Ale aké rodiny môžeme vidieť dnes? Rodiny, kde sa rodičia nevenujú svojim deťom možno pre vlastnú kariéru či peniaze, alebo preto, lebo dieťa jednoducho nechceli mať. Niekde dokonca tie maličké Božie stvorenia týrajú, alebo sa im dokonca nedovolia ani len narodiť. Ktorý typ rodiny sa nám viac páči? Ten, kde je vzorom Svätá rodina, či ten, kde je vzorom vlastné "ja", pošpinené zlobou zlého? Možno si pomyslíte, že ľahšie je povedať ako žiť, a že realita je iná. To ale nie je pravda! Realita je pre nás taká, akú si ju sami urobíme. Ved sa zamyslime, kedy nás Boh sklamal, alebo kedy nám nepomohol, keď sme to s vierou a vytrvalosťou o pomoc prosili. Možno to nevyšlo podľa našich plánov, no konečný dôsledok pre nás bol, alebo bude dobrý. A keď rodičia prosia toho, ktorý im požehnal dieťa, aby im pomohol pri jeho výchove, či im môže odoprieť pomoc? Či na nich môže zabudnúť? Nie! A v ktorej rodine je viac problémov a starostí? V tej, kde sa každý snaží vyriešiť problémy sám, po svojom, nehľadiac na to, či sa to prieči zákonom Božiemu, alebo v tej, kde každučký jeden problém odovzdajú do Božích rúk? Zasa nás môže napadnúť, že sú to iba krásne slová. Ale spomeňme si, či sme vôbec nejaký svoj problém zverili do Božích rúk a odovzdali mu ho skutočne z celého srdca, bez pochyb že nám pomôže. Alebo ďalej. V ktorej rodine sú deti vďačnejšie, keď vyrastú na dospelých ľudí? V tej, v ktorej našli svoj zmysel života – Krista, v ktorej cítili lásku, objatie rodičov, porozumenie a

v ktorej zistili, že sa nemusia so svojimi problémami trápiť sami, alebo v tej, kde videli len zlý egoizmus každého člena rodiny, kde nenašli porozumenie a kde sa nedozvedeli nič o tom, ktorý ich miluje a chce priviesť k sebe? A keď takýto človek zostarne, aké bude mať spomienky na svoje detstvo?

Takže sami cítime, že rodina nemá pozostávať iba z ľudí, ale ak chceme, aby bola šťastná, musíme prijať aj Boha za člena našej rodiny. On nám ukázal, ako máme žiť podľa vzoru rodiny, v ktorej boli Ježiš, Mária a Jozef. Navonok obyčajná rodina, no v skutočnosti..

brat Slavomír Palfi

ikona sv. Rodiny

PREPODOBÝ SILUAN ATHOSKÝ

(dokončenie z minulého čísla)

Úplne sa oddal tejto radosti, veselo a s ľahkosťou konal svoje úlohy. Po krátkom čase však nadšenie opadlo a odrazu v ňom nebolo nič z toho, čo ho pritiaľo na Athos. Vážne sa pýtal, či sa nepomýlil. Začali sa objavovať vášne, pokušenia v myšlienkach a pády do hriechu. Cítil silu hriechu, znova sa prebúdzal pekelný oheň. Semen bol zdesený, myslal si, že tu našiel spásu a zrazu zistil, že aj na tomto mieste môže zahynúť. Našiel radosť z odpustenia mnohých hriechov, a teraz zase hlboko padol.

Jednou z prvých úloh, ktoré dostal, bolo modliť sa Ježišovu modlitbu. V sklamaní zo svojich hriechov sa s veľkou túžbou a nadšením pustil do modlitby a v jej slovách nachádzal liek na svoju chorobu, nachádzal cestu k Bohu, ktorý môže spasť. Po niekoľkých týždňoch, keď sa raz večer modlil pred ikonou Bohorodičky, modlitba vstúpila do jeho srdca a prídila v ňom sama dňom i nocou. Semen netušil, aký veľký dar dostal, a ani to nemal s kým konzultovať.

Po 4 rokoch bol postrihnutý na mantiu, stal sa z neho mních Simeon. Bol medzi bratmi obľúbený, svoje úlohy konal vzorne a práca sa mu darila. Pracoval v mlyne a jeho výkon bol obdivuhodný. Toto všetko spolu s darom modlitby v ňom začalo rodíť myšlienky: „Som výborný, sväto žijem, ustavične sa modlím.“ V jeden večer počas modlitby videl svetlo a počul akýsi hlas: „Prijmi to, je to dar!“ Do jeho duše vstúpil nepokoj. Pokračoval v modlitbe, ale stratil sa duch skrúšenosťi, z ničoho nič vybuchoval do hlúpeho smiechu. Začali sa mu zjavovať rôzne osoby, on však nespoznal, že sú to démoni, a rozprával sa s nimi. Chvíľami mu hovorili, že je svätý, chvíľami, že bude

zatratený. Jeho duša bola celkom zmätená. S nikym sa o tom poriadne nerozprával, nemal mu kto poradiť. Azda ani nik z predstavených netušil, že taký mladý mních by už mohol mať dary a s nimi spojené problémy takéhoto kalibru.

V zúfalstve sa rozhodol, že bude prosiť Boha a neskončí, kým sa nezmiluje. Cez deň pracoval a po nociach sa modlil. Čím intenzívnejšie sa snažil, tým silnejšie boli útoky démonov. Nakoniec, keď prišiel na koniec svojich sŕ, v zúfalstve zvolal: „Bože, ty si neuprositeľný!“ Jeho duša asi hodinu prebývala v úplnom zúfalstve, v najhlbšej depresii a opostenosti. Hodinu prežíval peklo.

Ledva sa dovliekol na večiereň a tu, počas modlitieb, zrazu na malý okamih uvidel živého Krista. Užasol a naplnil ho Boží oheň, bol vynesený do neba a počul anjelské hľasy. Bol to malý okamih, dlhšie by to nezniesol. V tento večer cítil, akoby zomrel a znova sa narodil, akoby prežil svoju Paschu. Bol celkom opojený nekonečnou Ježišovou láskou a jeho úžasnou tvárou. „Keď ta stretne Ježiš Kristus a ty ho uvidíš v Duchu, nemôžeš ho nespoznať.“

Navonok sa nič nezmenilo, ale vo vnútri celou bytosťou pocítil, že mu je odpustené, stratil sa pekelný oheň a zaplavila ho láska k Bohu a ľuďom. Po čase však opäť začína jeho nebeský stav slabnúť. Simeon sa zdesil myšlienky, že by mal toto stratil. S ešte väčším nasadením sa začal modliť a postiť, ale čím viac sa snažil, tým viac to šlo dolu vodou. Bojuje s pýchou, opäť pokračujú útoky démonov, opäť je tu pocit opostenosti od Boha. Neskôr si na tieto časy spomínal: „Ak by mi Pán na začiatku nedal poznať, ako veľmi miluje človeka, nezniesol by som ani jednu takú noc, akých som mal veľa.“

Starec Anatolij ho upozornil, aby si dával pozor na myšlienky a obrazy, aby ich neprijímal a snažil sa o čistú modlitbu. Raz večer, keď sa pokúšal modliť a vôbec sa nevedel sústrediť, vstal, aby robil poklony. Vtedy sa medzi ikonu Krista a Simeona postavil tlstý, škaredý démon a s úškrnom očakával, že sa mu pokloní. Simeon zvolal na Boha: „Pane, chcem sa čisto modliť a démoni mi nedovolia. Čo mám robiť?“ V duši mu zaznela odpoveď: „Pyšný vždy tak trpia od démonov.“ Simeon pokračoval: „Čo mám robiť, aby sa pokorila moja duša?“ Hlas v duši mu povedal: „Drž svoju myseľ v pekle a nezúfaj!“

To je kľúčová veta jeho života. Je to brána k dokonalosti v pokore. Kým sa človeku darí, kým je zaplavnený Božou láskou a silou, postupne lenivie, ochabuje a začína si namýšlať. Aby s vďakou prijímal požehnanie, potrebuje aj trápenie, potrebuje cítiť v blízkosti pekelný oheň, aby si uvedomoval pravdu o sebe a vedel žiť v pokání. Len v tomto ustavičnom boji časom môže dorásť k svätosti.

Táto udalosť znamenala ďalší výrazný zlom. Otvára sa mu pomaly nový pohľad na svet, preniká ho túžba modliť sa za každého človeka, nedokáže zniest myšlienku, že by niekto neboli spasený. Zároveň spoznáva, že nie je jednoduché dobre sa modliť za ostatných. Dobrá modlitba je tá, kde je človek ochotný zomrieť, aby ostatní žili. Sám hovorí: „Modliť sa, to je prelievať krv za bratov.“

Už sa nepozerá na seba a na druhých ako na dva rôzne svety. Určitým tajomným spôsobom celý svet je súčasťou každého človeka, nikto o sebe nemôže uvažovať izolované od ostatných a o ostatných izolované od seba. Prikázanie „Miluj blízneho ako seba samého!“ neznamená mieru lásky - milovať blíznych rovnako veľa ako seba, ale bytostné spojenie - milovať blíznych ako tých, ktorí sú súčasťou mňa samého. „Moji bratia sú môj život.“ Človek miluje seba tým, že miluje svojich bratov, a nemôže vidieť bolest iného

bez toho, aby sám tou bolestou netrpel.

V roku 1911 prijal Simeon schimu a meno Siluan. Pomaly získaval veľkú vážnosť medzi bratmi aj medzi pútnikmi. Hoci neboli príliš vzdelaný, väčšinu jeho vedomostí tvorilo to, čo si zapamätal z denných čítaní sv. Písma a Otcov, vynikal neobyčajnou múdrostou a hlbokým vhládom do vecí. V mnohých rozhovoroch s ľuďmi, vidiac do ich sŕdc a do ich problémov, vedel dať tie správne rady, a preto ho ľudia stále viac vyhľadávali. Svojím slovom mnohým pomohol a čo bola jeho špecializácia, zachránil nejednu rodinu, ktorá bola v kríze.

Múdri, vzdelaní ľudia žasli, kde ten jednoduchý človek prichádza na svoje hlboké filozofické a teologické vedomosti. Raz sa pýtali istého známeho učenca, ktorý navštívil starca Siluana: „Prečo vy, akademici, chodíte za otcom Siluanom, nevzdelaným mužikom? Vari tu nie je nik múdrejší?“ Učenec odvetil: „Aby ste pochopili, ocenili o. Siluana, musíte byť akademikmi.“

Zachovalo sa veľa listov o. Siluana, v ktorých píše o svojej skúsenosti s Bohom, o Božej láske a o rôznych iných témach. Sú plné geniálnych myšlienok a vrúcnej lásky k Bohu. Tieto listy sú významným svedkom o veľkosti svojho autora.

Igumen monastiera poveril o. Siluana službou ekonóma. Je to služba spojená s mnohými starostlami a preto starec Siluan veľmi prosil Boha, aby mu pomohol si uchovať ustavičnú modlitbu, nestriati pamätanie na Boha v prúde povinností. Čoskoro spoznal, že ak je človek zakotvený v Bohu, starosti nie sú prekážkou v modlitbe, ba naopak, v tejto službe sa mu modlilo oveľa ľahšie ako predtým, keď mal na modlitbu viac času a možností.

Hoci je svätec, jeho život s Bohom neboli ľahký ani priamočiary. Nič nie je vzdialenejšie realite ako predstava, že svätci sú dokonalí, neomylní, bezproblémoví ľudia, ktorí s úsmevom a bez obzera kráčajú do neba. Do

konca života musel bojovať so sebou a zakúšať svoju ľudskú nemohúcnosť. Zvykol hovoriť: „Nedá sa žiť po kresťansky, po kresťansky sa dá len zomierať.“

Na vysvetlenie tejto skutočnosti spomenieme zvláštnu príhodu, o ktorej v monastieri rozprával jeden pustovník. V ťažkých bojoch so sebou sa pýtal Boha: „Ak ja, ktorý celý život sa venujem tebe, som teraz v takomto stave, tak ďaleko od teba, potom aká je nádej pre tých, čo žijú vo svete a nemajú na teba toľko času? Kto môže byť vôbec spasený?“ Boh mu odpovedal: „Zabudol si, že nie ty, ale ja budem súdiť svet. Zmilujem sa nad každým, kto ma hoci len jediný raz prosil o zmilovanie.“ - „Bože, tak potom načo sa každý deň takto trápim?“ - „Tí, čo sa trápia pre moju výzvu, budú v nebeskom kráľovstve mojimi priateľmi. Nad ostatnými sa len zmilujem.“

Navonok mal starec Siluan obyčajný vzhľad, možno bol trochu bledší v tvári od pôstu a modlitby. V niektorých chvíľach však žiaril zvláštnym duchovným svetlom, že človek po chvíli musel sklopiť zrak. Hoci ako mladík vynikal silou a zdravím, neskôr začal chorľavieť a musel sá poriadne obliekať. Raz prechladol tak, že mu do konca života ostali veľké bolesti hlavy a azda nik okolo netušil, koľko si vytrpel. V septembri 1938 jeho bratia videli, že čosi s ním nie je v poriadku, vážne ochorel a hoci nerád, musel ísť do nemocnice. Čoskoro spoznal, že sa blíži koniec jeho života. Prečítali sa nad ním modlitby na odchod duše, a o necelý deň, 24. 9. 1938, počas čítania utrene v jeho izbe, zosnul. Preniesli ho do chrámu a po sv. liturgii a čítaní celého žaltára nad ním bol pochovaný do spoločnej mohyly.

Starec Siluan je spomínaný ako svätec, a to nielen v pravoslávnej cirkvi. Podľa slov významného katolíckeho mysliteľa Thomasa Mertona, sv. Siluan je najautenticejším svätcom 20. storočia. Výrazne ovplyvnil spiritualitu zakladateľa Komunity blahoslavenstiev, brata Efraima.

Ako človek našich čias nie je opradený

legendami, všetko o ňom vieme z jeho vlastného rozprávania alebo zo svedectva jeho duchovných detí. Taktiež nevyniká množstvom vykonaných zázrakov, či senzačnými schopnosťami. Ak by sme sa zamerali len na popis vonkajších udalostí jeho života, dostali by sme obraz jedného obyčajného človeka. To, čím je výnimočný, je jeho vnútorný život, jeho cesta k plnému prijatiu spásy a jeho veľké srdce, ktoré dokázalo obsiahnuť celý svet. Naliehavo, neúnavne a hlasno nám svedčí o nesmierej Božej láske, ktorú okúsil a ktorou Boh miluje každého z nás. Zároveň jeho jednoduchosť i realistické priznanie si mnohých ťažkostí a chýb na duchovnej ceste nás ubezpečuje, že svätosť nie je len pre elitárov, dokonalých od narodenia, ale naopak, povzbudzuje nás, aby sme práve ako hriešnici skúsili aj my svoj život s Bohom vziať vážne.

Spracované podľa knihy archimandrita Sofronija Sacharova „Starec Siluan“.

fotografia prepodobného Siluana Athoského

Symboly v liturgii

Kresťanský Východ je veľmi bohatý na svoj vonkajší - liturgický život. Poznáme veľa foriem liturgického prejavu, ktorými sa východný kresťan dostáva nad rámcov svojho pozemského života, no ústredným prvkom života veriaceho je Božská liturgia. Počas roka sa najčastejšie stretávame s Božskou liturgiou sv. Jána Zlatoústeho. Ak sa zamyslíme nad všetkým, čo sa v liturgii deje, musíme prísť k záveru, že v nej dochádza k zmenám prirodzeného poriadku celého kozmu. Ako keby sa nebo s celým svojím služobníctvom znížilo k zemi, aby na nej zrealizovalo príchod Božieho Kráľovstva.

V Božskej liturgii prichádza sám Spasiteľ, Ježiš Kristus, Ktorý sa rodí z Matky, učí všetky národy, zomiera na dreve kríža a vstáva z mŕtvych. Všetky tieto skutočnosti máme v našej liturgii obsiahnuté. Možno ju rozdeliť do troch základných línii:

- Proskomídia
- Liturgia katechumenov
- Liturgia veriacich (verných)

Božská liturgia sa teda začína Proskomídiou, ktorá sa uskutočňuje na tzv. "žertveníku"¹. Je to stolík alebo výklenok v stene nachádzajúci sa na ľavej strane prestola. Pripravujú sa na ňom dary na nekravavú obetu. Je to päť kysnutých pšeničných chlebov a hroznové víno. Samotná Proskomídia má charakter pôrodu – narodenia. Z jedného z piatich chlebov sa vyzráva "Baránok" čo určitým spôsobom symbolizuje vyňatie tela z tela. Celý chlieb sa nám tu javí ako telo Presvätej Bohorodičky a vyzrávaný Baránok ako práve narodený Ježiš Kristus. Z ostatných štyroch chlebov sa vyzrávajú čiastky na čest Presvätej Bohorodičky, "deväť anjelských činov", za živých a za mŕtvych. Vyzrávanie z chlebov za každých

okolností vykonáva jerej². Pri proskomídií sa pripravuje aj víno s vodou, aby sa stalo Krvou nášho Spasiteľa.

Druhou časťou Božskej liturgie je tzv. liturgia katechumenov. V prvokresťanských dobách to boli ľudia, ktorí čakali na krst, keďže sa vtedy krst udeľoval dospelým. Táto druhá časť Božskej liturgie sa začína úvodným zvolaním kňaza: "Požehnané kráľovstvo Otca i Syna i Svätého Ducha teraz i vždycky i na veky vekov. Amen." Termín "Požehnané kráľovstvo" neznamená to, že akým-spôsobom my požehňávame Boha, lež Východ tým vyznáva, že práve z tohto kráľovstva plynne požehnanie, láska a šťastie. Po tomto úvodnom zvolaní nasleduje tzv. "Mirna jektenia". V nej sa diakon modlí za mier na celom svete, za spásu našich duší, za rozkvet všetkých Božích cirkví, za zjednotenie kresťanov, za pápeža, za miestneho hierarchu, za mesto, v ktorom žijeme, za všetky mestá a krajiny, za tých, ktorí sú na mori, ktorí putujú, za ich spásu, jednoducho za všetkých a za všetko. Pri tejto "Mirnej jektenii" a vôbec pri celej

Božskej liturgii diakon predstavuje anjela, ktorý klope na dvere Božieho kráľovstva a neustále spieva hymnus: "Sväty, Sväty, Sväty".

Diakon pri svojich modlitbách používa orár, ktorý mu visí na ľavom ramene. Pri prednášaní prosby ho drží pozdvihnutý pred sebou (práve toto symbolizuje klokanie anjela na dvere kráľovstva) a počas odpovede veriacich "Hospodi, pomiluj" sa ním prežehnáva. Prežehnaním vyjadruje ako keby svoju vdaku za to, že jeho prosba bola prijatá. Po "Mirnej jektenii" nasledujú antifóny. Zvyčajne sú tri a medzi nimi sú "malé jekténie".

Počas tretej antifóny (v nedeľu a vo veľké sviatky sú to "Blaženstvá") sa vykonáva "Malý vchod". Na čele tohto sprievodu kráča svieconosec, ktorý predstavuje Jána Krstiteľa ako Predchodcu Pána, pretože za ním ide diakon s evanjeliárom. Tento evanjeliár je sám Kristus prítomný vo svojom slove. Na konci sprievodu kráča kňaz. V tomto "malom vchode" vychádza Kristus severnými dverami ešte ako nepoznaný, aby sa do svätyne vrátil Cárskymi dve-

rami ako spoznaný Kráľ. Posvätní služobníci tu Krista ľudu prestavujú ako Učiteľa. Nasleduje tropár a kondak, po ktorom sa spieva "Trojsvätá piešeň". Táto piešeň je vyznáním podstatnej časti teológie Cirkvi o trojosobnosti Boha. Po "Trojsvätnej piesni" sa spieva prokimen, príslušný verš a čítanie z Pavlových listov. Po tomto čítaní sa prednáša Aleluja takisto s veršami, počas ktorých diakon okiadza svätyňu. Tým chce vyjadriť, že evanjelium, ktoré o krátku dobu bude ľud počuť, je voňavé a sladké, lebo cez toto slovo prišla na zem spásu.

Kadidlo, ktoré diakon používa musí byť vidieť, cítiť a počuť. Vidíme ho skrz jeho tvar, cítime ho cez ladan a počujeme ho vdaka "rolničkám", ktoré sú na ňom zavesené. Je ich dvanásť. Predstavujú apoštolov. Jedna rolnička nevydáva hlas, tá predstavuje Judáša, ktorý zradil. Po evanjeliu sa väčšinou kňaz prihovorí ľudu, aby zareagoval na počuté evanjelium, aby z neho "vytažil" poučenie a návod na ďalší život.

Božská liturgia pokračuje tzv. "suhubou jekteniou". Prednáša ju diakon. Toto je čas, kedy sa okrem iného diakon modlí za "ohlašenných"³ - teda za katechumenov očakávajúcich krst. Na tomto mieste sa pre nich liturgia končí výzvou: "Ohlásení odídte!" Musia odísť, pretože tajomstvá, ku ktorým má ďalej dôjsť, sú im zatiaľ skryté a to až do času ich krstu.

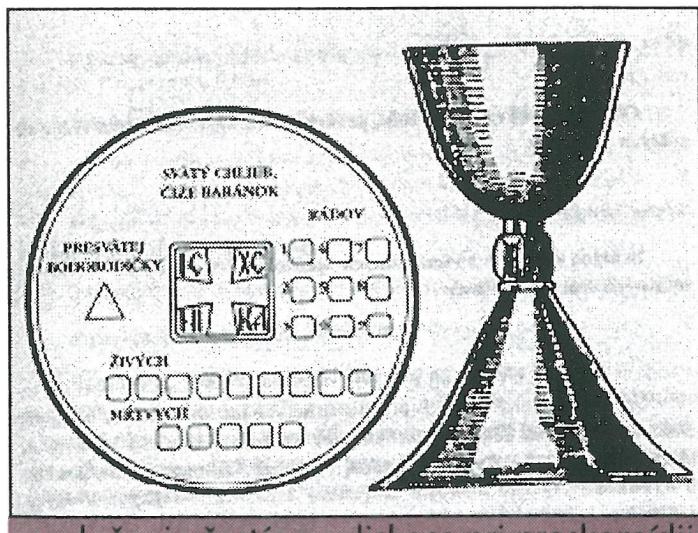
(Pokračovanie v budúcom čísle).

brat Tomáš Muszka

¹ Od slova "žertva" - obeta

² kňaz

³ za ohlásených, prihlásených

Trans World Radio

Vážení čitatelia, ten, kto odoberá a číta náš bohoslovecký časopis Prameň, mohol si všimnúť, že v predprázdninovom čísle sme uviedli príspevok o katolíckom Rádiu Lumen so sídlom v Banskej Bystrici. Myslím si, že je potrebné propagovať a informovať veriacich, ale nielen ich o takýchto masmediálnych aktivitách či už v rámci katolíckej cirkvi, alebo z iných kresťanských spoločenstiev. Doba sa mení a aj spôsob ohlasovania KERYGMY (radostnej zvesti o Božom kráľovstve) sa musí do určitej miery prispôsobiť tejto dobe a využiť prostriedky, ktoré nám ponúka.

Na Slovensku medzi takéto masmédia, ktoré ohlasujú Ježiša Krista je okrem Rádia Lumen aj Trans World Radio, ktoré je ekumenického charakteru a má štatút občianskeho združenia so sídlom v Bratislave. Oslovili nás, aby sme ich predstavili i našim čitateľom v rámci medzicirkevnej spolupráce. Preto sa pokúsim v tomto príspevku predstaviť toto Rádio. Rádio TWR je medzinárodná kresťanská ekumenická rozhlasová spoločnosť, ktorá pôsobí v 150 krajinách sveta. Zvest evanjelia vysiela v 143 jazykoch. V Európe vysiela zo staníc v Monte Carlo, Tirane, Štetíne, Moskve, Tbilisi, vo Francúzsku a v Taliansku. Rádio TWR Slovakia je národným partnerom celosvetovej rozhlasovej spoločnosti TWR. Je medzikresťanskou misijnou

spoločnosťou, ktorá vo svojej práci uplatňuje princípy kresťanskej jednoty a tolerancie. Tiež spolupracuje s inými misijnými spoločnosťami, cirkvami, *redakciami kresťanských časopisov*. Jej cieľom je šíriť evanjelium – radostnú správu o spasení skrze Ježiša Krista – pomocou rozhlasu, televízie a tlače.

Rádio TWR Slovakia vydáva svoj informátor ANTÉNA, kde sa môžete dočítať viac o vysielacej štruktúre, modlitbových aktivitách zamestnancov, úspechoch, problémoch a výzvach Rádia TWR. Programová štruktúra je zameraná na život s Písmom, na život s Ježišom Kristom, na problémy dnešnej spoločnosti, na život kresťana, rodiny, mladých.

Vysielací čas je:

10.45 - 11.00 hod. - frekvencia

KV 31m, 41m kHz, 9490 a 7385 kHz

16.15 - 17.00 hod. -frekvencia

KV 41m, 7355kHz

21.45 - 22.15 hod. - frekvencia

SV 215m, 1395 kHz

16.30 - 17.30 hod. – frekvencia

satelit Astra, QVC, 11, 038 GHz

zvuk 7, 74 MHz

Ak máte záujem o vysielacom programe, môžete si objednať informátor Anténa, ktorý vám zadarmo zašlu na adresu: Rádio TWR Slovakia

P.O.BOX 49

820 02 Bratislava

tel.:07/432 945 41

brat Michal Glevaňák

VZÁCNE JUBILEUM PRE NAŠU CIRKEV

V tomto roku si naša Gréckokatolícka cirkev na Slovensku pripomína niekoľko dôležitých výročí, ktoré svojim spôsobom zasahujú do života každého veriaceho človeka.

Prešovské biskupstvo si pripomína 180 rokov od svojho založenia, pred 110 rokmi sa narodil biskup mučeník Peter Pavol Gojdič, OSBM. Tohto roku si pripomíname 30 rokov obnovenia našej Cirkvi a 75 rokov od narodenia nášho sídelného biskupa Mons. Jána Hirku.

V tomto príspevku radi by sme priblížili niektoré stručné historické fakty týkajúce sa týchto významných jubileí.

Pred 180 rokmi mukačevská kapitula a duchovenstvo predložili žiadosť rozdeliť eparchiu na viac biskupstiev. Cisár tejto naliehavej požiadavke vyhovel a nariadil, aby sa zriadila nová diecéza na území terajšieho Slovenska, ktorá bude vyčlenená z mukačevského biskupstva. Za sídlo bolo určené mesto Prešov. Bulou **RELATA SEMPER** dňa 22. septembra pápež Pius VII. zriadil nové biskupstvo v Prešove. V tom čase malo 194 farnosti a okolo 152 tisíc veriacich. Za sídlo pre rezidenciu bol určený starý kláštor minoritov a priľahlý kláštorný chrám sa stal katedrálou, ktorá bola zasvätená sv. Jánovi Krstiteľovi.

Počas 180 ročnej existencie prešovská eparchia mala na biskupskom stolci 10 biskupov, jedného generálneho vikára a dvoch pomocných biskupov, posledný je v súčasnosti apoštolským exarchom v Košiciach (vladyka Milan

Chautur, CSsR). Podrobnejšie o týchto biskupoch nebudeme písat, keďže už v našom časopise bol o nich príspevok, ale uvedieme o nich iba niektoré základné fakty. Prvým biskupom bol **Gregor Tarkovič** (1818 – 1841). Zvolal do Prešova prvú eparchiálnu synodu. Druhý biskup **Jozef Gaganec** (1843-1875) zvolal druhú eparch. synodu, katedrálny chrám prispôsobil východnému obradu. Ďalší biskup bol **Dr. Mikuláš Tóth** (1876-1882). Jeho zásluhou bol v roku 1881 otvorený bohoslovecký seminár v Prešove.

Dr. Ján Vályi (1882-1911), vybudoval učiteľský ústav s internátom, bol podporovateľom dobročinných cieľov. **Dr. Štefan Novák** (1911-1918), bol biskupom iba počas I. svetovej vojny po jej skončení odišiel do Maďarska. **Dr. Mikuláš Russnák**, generálny vikár, kanonik a pápežský prelát. Bol generálnym vikárom v rokoch 1918 - 1927 a od roku 1918 do 1922 spravoval prešovskú eparchiu ako zástupca sídelného biskupa. **Dionýz Nyáradi** (1922-1927), bol križevacký biskup (Juhoslávia), ktorý ju v týchto rokoch spravoval. Od roku 1927 a až do zrušenia našej cirkvi v roku 1950 bol biskupom mučeník **Peter Pavol Gojdič**. Narodil sa v roku 1888 v Ruských Pekľanoch nedaleko Prešova. Po gymnaziálnych a teologických štúdiách v Prešove a v Budapešti bol v roku 1911 biskupom Dr. Jánom Vályim vysvätený na kňaza. Bol riaditeľom biskupskej kancelárie. V roku

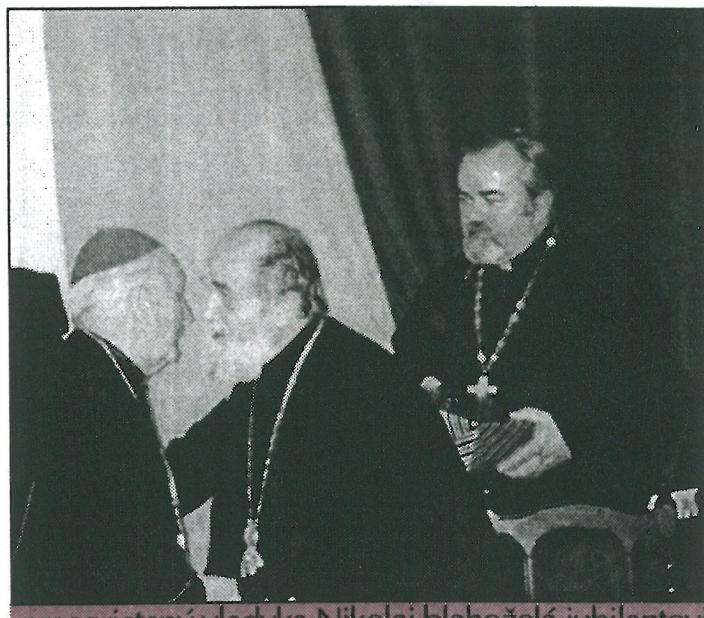
1922 vstupuje do baziliánskeho kláštora v Mukačeve a prijíma rehoľné meno Pavol. V roku 1927 bol vysvätený v Ríme, v chráme sv. Klementa, na biskupa. V roku 1940 bol intronizovaný za prešovského biskupa. Biskup Peter Pavol Gojdič zomrel mučeníckou smrťou za vernosť Cirkvi v leopoldovskej väznici 17. júla 1960 v deň svojich 72. narodenín. Proces jeho blahořečenia je už začatý. Jeho pomocným biskupom bol **ThDr. Bazil Hopko** (1904-1976). V roku 1929 prijal kňazské svätenie z rúk biskupa Gojdiča. Po svojej vysviacke organizoval novú faru v Prahe, kde bolo mnoho veriacich východného obradu. V roku 1947 ho Sv. stolec vymenoval za pomocného biskupa a svoje biskupské svätenie prijal v prešovskej katedrále. Tak ako biskup Gojdič, tak i biskup Hopko bol uväznený a mučený. V roku 1963 bol prepustený z väzenia. Po obnovení činnosti našej cirkvi sa zapojil do jej obnovy. Zomrel 23. júla 1976.

Od roku 1968 do roku 1990 spravoval prešovské biskupstvo **Mons. Ján Hirka** ako apoštolský administrátor a pápežský prelát. V roku 1990 prijal biskupské svätenie z rúk **Jeho Eminencie kardinála Jozefa Tomku**. V roku 1992 bol za pomocného biskupa vysvätený a ustanovený **vladyka Milan Chautur, CSsR**.

brat Michal Glevaňák

75. narodeniny

Mons. Ján Hirka je deviatym biskupom prešovskej diecézy. Ján Hirka sa narodil 16.11.1923 v Abrajanovciach, okr. Prešov. Je to dedinka vzdialenosť asi 12 km od Prešova, filiálna obec farnosti Ruská Nová Ves.

preosvietený vladyka Nikolaj blahoželá jubilantom

Otec biskup študoval v Ľudovej škole v Abrajanovciach. V roku 1936 nastúpil na osem rokov do Gréckokatolíckeho reálneho gymnázia v Prešove ako chudobný dedinský chlapec.

Býval v Prešove na internáte. Autobusy totiž nechodili. Ako sám spomína, bol viac usilovnejší ako nadaný. Učil sa, lebo to bola existenčná otázka. Smutne spomína, že cez prázdniny nemohol doma pre domáce práce prečítať ani jednu knihu, ako to mohli robiť učiteľskí, kňazskí, remeselnícki, či úradnícki spolužiaci.

Maturitu absolvoval 3.5.1944, práve končila druhá svetová vojna. Prihlásil sa do seminára a vtedajší biskup prešovskej diecézy o. Peter Pavol Gojdič ho určil na štúdia do Bratislavu. Nastúpil však do Prešova, lebo do Bratislavu sa cestovalo cez Maďarsko tzv. peážnym vlakom, ktorý ešte bombardovali.

Prvé dva ročníky teológie otec Ján študoval v Prešove, tretí odišiel študovať do Prahy a to hlavne preto, lebo sa chcel utvrdiť v celibáte a tiež preto, lebo si chcel urobiť doktorát z teológie.

V roku 1949 ukončil Bohosloveckú fakultu na Karlovej univerzite v Prahe po doplnení všetkých predmetov, ktoré absolvoval na Vysokej škole bohosloveckej v Prešove. V júni 1949 obdržal Absolutórium Karlovej univerzity Bohosloveckej fakulty. Otec Ján Hirka bol vysvätení 31.7.1949 pomocným biskupom prešovským Dr. Vasiľom Hopkom v Prešove. Primície mal v rodnej obci Abranovce 14.8.1949. Potom nasledoval život služby, aby sa napĺňal význam obradov a znakov kňazskej vysviacky.

Začínať ako kaplán v pútnickej Ľutine. Vo februári 1950 dostal nový dekrét a to do Prešova za kaplána. Ale už po mesiaci sa musel skrývať, lebo 28.4.1950 pripravovali komunisti sobor a likvidáciu gréckokatolíkov. Vtedy bol otec biskup Ján doma. Za ten čas aj študoval v Prahe a slúžil sestričkám dominikánkam. 25.10.1952 ho našli v Prešove a zobrali ho do prešovskej väznice. Šesť mesiacov bol v samoväzbe a po celý čas ho nevyviedli na dvor. Zaväzovali mu oči, bili ho a na celý deň dostal 100 gr chleba. Potom ho dali do temnice. Tam mal iba deku a jest' mohol iba každý druhý deň a to chlieb a čiernu kávu.

Neskôr bol prevezený z Prešova do Ilavy, hoci mal odvolací súd. V Ilave mal otec biskup charakteristiku "NEBEZPEČNÝ", preto bol zviazaný a hoci bol odsúdený iba na tri roky, bol pri väzňoch, ktorí boli odsúdení nad 10 rokov. Tam videl aj odsúdencov, ako ich viedli na popravy, ktoré sa konali ráno o 4.00 hod. Raz za týždeň mohol vyjsť na dvor spoločne s inými. Otec biskup spomína, že väzňov, ktorí boli odsúdení na smrť spovedal tak, že keď boli na dvore a niekto mu povedal, že vziať, druhý od neho by sa chcel spovedať, otec biskup sa robil, že sa mu rozviazala topánka, zostal kľačať a potom sa pripojil k tomu, kto sa chcel vyspovedať.

V Ilave bol rok a pol. Bol prepustený a pracoval na strednom Slovensku, avšak po roku práce, 22.9.1955 bol znova zadržaný a prevezený do Košíc, kde bol 9 mesiacov v samoväzbe. Potom ho previezli do väzenia Ruzín v Prahe, kde bol 6 mesiacov v samoväzbe. Čiže spolu bol v samoväzbe 15 mesiacov. Sám sa intenzívne povzbudzoval v modlitbe v tichom speve, že Boh ho môže zachrániť a uživiť aj odrobinkou chleba.

Potom išiel pracovať do bane, v Rtyne v Podkrkonoší, kde pracoval dva a pol roka. Bola to uhoľná baňa pre trestancov na likvidáciu. Nachádzala sa 1100 m pod zemou. Tam trestanci pracovali v trešírkach a v čižmách. Stade bol prepustený 20.3.1958 a pretože stratil občianske práva, nemohol ísť do-

zídení biskupi na oslavu

mov na východné Slovensko. Preto išiel na stredné Slovensko do Podbrezovej. Ne mal prácu a bál sa, aby ho neobvinili ako príživníka. Našiel si prácu na dvore pri nemocnici, odkiaľ vynášal smeti a spaľoval odpady. Neskôr sa chcel stať ošetrovateľom, no nedovolili mu to. Vyučil sa za elektrikára a to popri robote v kotolni. Dostal výučný list a zvyšoval si kvalifikáciu. Získal ôsmu, čiže najvyššiu triedu. Pracoval ako elektrikár v nemocniach a v zdravotných zariadeniach. Tam robil do roku 1964, potom prišiel do nemocnice v Prešove. Stal sa farárom v Prešove, potom dekanom prešovského dekanátu a 20.12.1968 ho Rím menoval za ordinára a apoštolského administrátora s právami rezidenčného biskupa. Štát to ale neprijal, lebo bolo treba predchádzajúci štátny súhlas. 21.12.1989 bol menovaný za sídelného prešovského biskupa.

Otec biskup Ján Hirka môže byť vzorom obetavosti a lásky pre každého z nás, lebo hoci veľa pretrpel, nežiadal pomstu a neodsúdil svojich trýzniteľov. Je biskupom až dodnes. Chceme ho preto v tomto jeho zodpovednom poslaní podporovať, pomáhať mu a modliť sa za neho.

brat Slavomír Palfi

počas ďakovnej sv. liturgie

(dokončenie zo str. 9)

poklady Východu, z ktorého si vybral skutočné klenoty: akatist a ikonu Matky Ustavičej pomoci. Spoločným znakom úcty k Bohorodičke sa stali púte a procesie k milostivým miestam zjavenia Presvätej Bohorodičky (Lurdy, Fátima, Levoča, Guadalupe), alebo k zázračným ikonám (Klokočovská, Máriapočská, Čenstochovská, Kazaňská a Vladimírska Bohorodička). Týmto vzájomným obohacovaním, sa prejavuje všeobecnosť Cirkvi, čím Cirkev dýcha obidvoma polovicami plúc.

Prijmi, najblaženejšia, prečistá Pani a Vládkyňa, Bohorodička, tieto vznešené dary, ktoré patria jedine tebe, od nás, tvojich nehodných služobníkov. Ty si vyvolená zo všetkých pokolení, svojou vznešenosťou prevyšuješ všetko nebeské a pozemské tvorstvo, ved skrze teba k nám zostúpil Pán zástupov. Tvojím prostredníctvom sme poznali Božieho Syna a mohli sme prijať jeho presväté telo a prečistú krv. Preto si blažená z pokolenia na pokolenie, od Boha požehnaná. Jasnejšia si ako cherubíni a vznešenejšia ako serafíni. A teraz, presvätá starostlivá Bohorodička, neprestaň za nás ustavične orodovať, hoci sme iba tvojimi nehodnými služobníkmi, aby sme boli zbavení zla a súženia a ochráň nás krehkých od všetkých jedovatých mámení démonov. Pomôž nám vytrvať v dobrом až do konca, aby sme boli spasení s tvojou pomocou a aby sme oslavovali, chválili, velebili, dobrorečili a klaňali sa v Trojici jedinému Bohu a Stvoriteľovi všetkého teraz i vždycky i na veky vekov. Amen

Zo záverečnej modlitby Akatistu

brat Matúš Marcin

¹ KKC = Katechizmus Katolíckej Cirkvi;

Púť do Svätej Zeme

V dňoch od 19.11. – 26.11. 1998 sa konala celoexarchátna prosebná púť do Svätej Zeme pod vedením košického exarchu vladyku Milana Chautura. Prosebná práve preto, aby sme na nej vyprosovali potrebné milosti i pomoc a požehnanie od Pána pre náš Košický Exarchát.

Túto púť organizovala CK A – WEAR a zúčastnilo sa na nej 160 veriacich. Pán i mne dal tú milosť zúčastniť sa tejto púte. Odlet bol stanovený na 19. 11. o 8⁰⁰ hod. ráno z košického letiska. Krátko pred 8⁰⁰ hod. sme vstúpili na palubu lietadla BOING AIR SLOVAKIA 390 A. Presne o 8⁰⁰ hod. sme vzlietli do oblakov. Spoločne sme sa pomodlili a vladyka nám udelil požehnanie na cestu. Leteli sme vo výške 10 000 m nad morom. Teplota v tejto výške dosahovala až –55°C. Leteli smerýchlosťou 850 km / h. Let trval 3 hodiny. Preleteli sme ponad Maďarsko, Rumunsko, Bulharsko, Chorvátsko, Egyptské more, ostrov Rhodos, Turecko, ostrov Cyprus, Stredozemné more, až sme pristáli na izraelskom letisku Ben Gurion v Tel Avive o 11⁰⁵ hod. nášho stredoeurópskeho času, no v Izraeli bolo práve 12⁰⁵ hod. Lietadlo sme odstavili na letisku, pretože tým istým lietadlom sme sa mali vrátiť domov. Kapitán lietadla, piloti a letušky, ktorí boli tiež účastníkmi púte, sa spolu s nami odobrali k autobusom, ktoré už netrpezlivovo na nás čakali na parkovisku spolu s o. Martinom Mojžišom a ThDr. o. Jánom Majerníkom, ktorí sú vyslaní o. biskupmi ako duchovní vodcovia a sprievodcovia našich pútnikov v Izraeli. Boli sme milo prekvapení slnečným počasím. V Tel Avive bolo 24°C. Naša

prvá cesta viedla do Ain Karim, kde sa narodil Ján Krstiteľ. V chráme sme slávili svätú liturgiu spolu s vladykom Milanom. Po sv. liturgii sme navštívili aj chrám Navštívenia sv. Alžbety. Dva autobusy boli ubytované v Betleheme, jeden v Jeruzaleme, kde som bývala aj ja spolu so svojou mamou a bratom. Po príchode do hotela Victoria v Jeruzaleme sme sa ubytovali, nasledovala večera, nuž a po nej sme sa odobrali na nočný odpočinok. Nasledujúci deň sme vstávali zavčasu. Do autobusu sme nastúpili hned po raňajkách o 6³⁰ hod. spolu s našim sprievodcom o. Martinom Mojžišom. Mali sme namierené k rieke Jordán, kde sme dorazili aj s dvoma autobusmi z Betlehema. Spolu s vladykom sme si obnovili naše krstné služby. Sv. liturgiu sme slávili na hore Blahoslavenstiev. Navštívili sme Kafarnaum, kde sme si prezreli

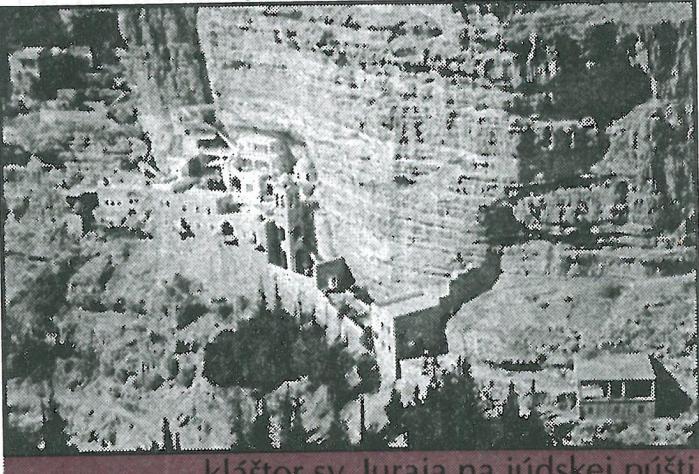
synagóga v Izraeli v Kafarnaume

miesto, kde žil sv. Peter a tiež pozostatky jednej z najstarších synagóg. Príjemne sme si oddýchli pri Genesaretskom jazere. Mali sme možnosť sa aj vykúpať. Bolo príjemne teplo asi 28 – 30°C. Aj keď je v Izraeli práve teraz obdobie daždov, počasie bolo pekné, slnečné. Po tomto príjemnom osviežení v Genesaretskom jazere sme odišli do Tabuhy. Navštívili sme chrám Rozmnoženia chlebov a tiež aj chrám, kde Ježiš udelil primát Petrovi. Tu sme mali možnosť pristúpiť k sviatosti zmierenia. Na tejto púti boli prítomní 7 kňazi a ôsmy bol vladyska Milan Chautur. V nasledujúcich dňoch sme navštívili Betániu, dom Marty, Márie a Lazára, zastavili sme sa i v Júdskej púšti, prechádzali sme často Jerichom. Vykúpali sme sa aj v Mŕtvom mori. Prezreli sme si Massadu a Qumrán. Navštívili sme tiež mohamedánsku mešitu v Hebrone, kde sa nachádzajú hrobky Abraháma a Sáry, Izáka a Rebeky, Jakuba a Lie. Zažili sme aj pravú arabskú obchodnú atmosféru na trhoch, ktorými sme prechádzali. Veľkú radosť sme prežívali v bazilike Narodenia Ježiša Krista a na Poli pastierev v Betleheme, kde sme slávili sv. liturgiu práve v nedele na sviatok Krista Kráľa. Pekný zážitok sme samozrejme mali z Jeruzalema pri obdivovaní Olivovej hory i v Betfage, odkiaľ Ježiš

zostupoval na osliatku do Jeruzalema. Citlivosť nás zapôsobila samotná Getsemanská záhrada i skala, na ktorej sa Ježiš potil krvou.

V kaplnke Dominus Flevit, ktorá má tvar slzy sme si pripomemuli Ježišov pláč nad Jeruzalemom. Navštívili sme chrám Otče náš, chrám Hrobu Panny Márie, v ktorom sme spievali Moleben k Presvätej Bohorodičke. Neobišli sme však ani Múr nárekov, ďalej Večeradlo, kde bola ustanovená Najsvätejšia Eucharistia a taktiež chrám Dormitio – miesto usnutia Presvätej Bohorodičky. Tu sme našu Nebeskú Matku pozdravili akatistom. Mali sme možnosť sláviť sv. liturgiu aj v chráme gréckokatolíckeho patriarchátu v Jeruzaleme. V Sicheme pri Jakubovej studni sme sa osviežili vodou z tejto studne. Na horu Tábor sme statočne putovali peši 4 km. Tí starší sa vyviezli taxíkom. Po výstupe na horu Tábor sme slávili sv. liturgiu v chráme Premenenia Pána. Galilejské mesto Nazaret na nás veľmi príjemne zapôsobilo. Bazilika Zvestovania i príbytok sv. Rodiny v nás vyvolali túžbu po plnení božej vôle tak, ako ju plnila a prijala naša Matka Mária. Manželský slub si manželské páry obnovili na mieste prvého Ježišovho zázraku v Káne Galilejskej.

V posledný deň našej púte sme si vykonali Krížovú cestu, ktorú sme započali na mieste, kde Ježiša odsúdili na smrť, keď si Pilát umyl ruky pred židmi a vydal im Ježiša. Krížová cesta viedla ulicami Jeruzalema až sme došli na Golgotu a do baziliky Božieho hrobu. Tu sme si všetci v súkromnej modlitbe uvedomili tajomstvo nášho vykúpenia, cenu Ježišovej smrti a zmŕtvychvstania v živote každého z nás. Vo večerných hodinách sme našu púť ukončili ďakovou sv. liturgiou v Betleheme. Vzdávali sme vďakу nášmu Otcovi za všetky milosti, ktoré nám na tejto púti daroval. Zároveň nás vladky Milan vyzval, aby sme všetko to, čo sme na tejto púti získali, radostne rozdávali tam, kam nás Pán teraz posiela – domov k našim príbuzným, známym a priateľom. Po rozlúčke s našimi sprievodcami, ktorí nám po celý čas starostlivo podávali výklad a informácie o pamiatkach a o Izraeli a zároveň obetavo ohlasovali Ježiša Krista, sme už odchádzali z Betlehema na letisko do Tel Avivu. V autobuse sme radostne spievali vianočné piesne, pretože práve v ten deň bolo 25. 11. a už iba mesiac nás delil od Vianoc. V neskorých večerných hodinách sme odleteli z Tel Avivu a skoro ráno sme pristáli na letisku v Bratislave, odkiaľ sme už cestovali domov autobusmi.

Na tejto púti som si uvedomila, že dobrý Boh mi dáva milosť za milosťou zadarmo. Každú minútu vo Svätej Zemi som sa snažila skutočne prežiť. Pochopila som, ako je veľmi dôležité mať úprimný vzťah s Bohom, mať vzťah s Ním v poriadku, byť s Pánom neustále v kontakte, v každej chvíli žiť naplno prítomnosť s Ním, stretávať sa s Ním v jeho slove, v Eucharistii a vo sviatos-

pri rieke Jordán po obnove krstných služob

ti zmierenia. Pán mi dal pochopiť, že On je Otec, ktorý sa o mňa stará a že mám nechať Jeho konáť vo svojom živote. Nie je pre mňa vôbec potrebné niečo si plánovať, ale hľadať Pána, Jeho kráľovstvo a uveriť, že všetko ostatné mi bude dané. Odovzdala som Pánovi svoju vôľu, aby On konal vo mne to, čo chce. Uvedomila som si, že Pán má byť mojím ženíhom v tom ponímaní, že má mať prvenstvo v mojom živote pred všetkým ostatným. On musí byť na prvom mieste a všetko ostatné mám posunúť na nižšiu priečku. Len ak sa zamilujem do Ježiša Krista, len vtedy ma On sám naučí takej láske, akú má On k nám.

*Zvelebujem ťa, Bože Izraela,
Boh Abraháma, Izáka a Jakuba za
túto púť, za všetky dary a milosti,
za všetko,
čo konáš v mojom živote.
Dakujem ti za Ježiša Krista,
ktorý zomrel za mňa
a vstal zmŕtvych,
aby mi daroval život večný.
Hľa Otče, prichádzam,
aby som plnila Tvoju vôľu.*

Terezka - poslucháčka 3. ročníka GkBF

prepodobný

CHARBEL

Makhlouf

Narodil sa 8. 5. 1828 v zapadnej dedine Beka'kafra v Libanone. Pri krste podľa maronitského obradu dostal meno Youssef. Bol najmladším z piatich detí. Jeho rodičia boli chudobní roľníci, ktorí vlastnili kúsok poľa a niekoľko kusov dobytka. Dvaja strýkovia z matkinej strany žili v pustovni pri Kouzhayi. Keď mal chlapec tri roky, zomrel mu otec. O rodinu sa ďalej staral strýko Tonios.

Raz pásol svoje stádo. Tu zazrel, ako k nemu prichádza nejaký mních. Ten začal s chlapcom hovoriť. Rozprával mu o mníšskom (monastierskom) živote, o úkladoch sveta a Božej prozretelelnosti. Potom vzal hlavu pastierika do svojich rúk a čítať v jeho čistej a odhodlanej tvári: "Milý synček," rozprával, "v tebe je viera s vytrvalosťou. Modlitbou si čoskoro vybojuješ pokoj, po ktorom túžiš. Musíš ho ale prinášať aj iným ľuďom a musíš ich uzdravovať zo zúfalstva a bludov."

Youssef padol na kolená a zdalo sa mu, že počuje Boží rozkaz. Ani nespozoroval, že ho mních požehnal a odobral sa ďalej. Cítil sa šťastný, oslobodený od tajomného bremena, ktoré ho ťažilo. Ani si neuvedomil, ako dlho tam bez pohnutia stál. Domov sa vrátil tichšie ako inokedy. Matka na neho nenaliehala otázkami, ale tušila, že sa od nej odpútava, že už jej nepatrí.

Po dvoch rokoch v noviciáte sa stal 1. novembra 1858 mníchom. Bol vysoký,

chudý, ale napriek prísnemu spôsobu života, ktorý si ukladal, bol zdravý. Nevyhýbal sa žiadnej práci. Predstaveného žiadal, aby mu dával najťažšie práce. A tak mesiace čistil chodby a zbieran odpadky.

Prenášal veľké kamene. Desať hodín denne pracoval s ťažkou motykou. Mozole na rukách mu popraskali. Otlaky vnikali do sandálov; koža na rukách a nohách sa zmenila na necitlivú rakovinu. Hoci trpel chladom, zaumienil si nosiť v lete a zime rovnaký oblek. Iba niekedy, na výslovny rozkaz predstaveného, si cez kutňu prehodil vypĺznutú kožušinu. Slúbil bezpodmienečnú, ba až otrockú poslušnosť nielen predstaveným, ale aj najnižším bratom. Jedol málo, mäso nedadol nikdy. V kuchyni sa tešil z pokrmov, ktoré boli pripravované iným. Sám sa uspokojil s niekoľkými tvrdými kôrkami, ktoré už nikto nechcel. Nikdy sa necítil dosť pokorným. Mladého mnícha čoskoro poslali na teologické štúdiá do Monastiera sv. Cypriána v Klifane. I v novom pôsobisku žil Charbel veľmi odriekavo. Málo spal. Cez deň študoval, v noci sa modlil. Snažil sa všetko vykonáť dobre. Nič nezanedbával z toho, čo mal vedieť. Stal sa vynikajúcim znalcom morálky. Mnohé predmety ovládal lepšie ako jeho učiteľ. Hovoril: "To všetko musí slúžiť mojim bratom."

V apríli 1859 bol vysvätený v rezidencii maronitského patriarchu v Bkerke na kňaza. Mal 31 rokov.

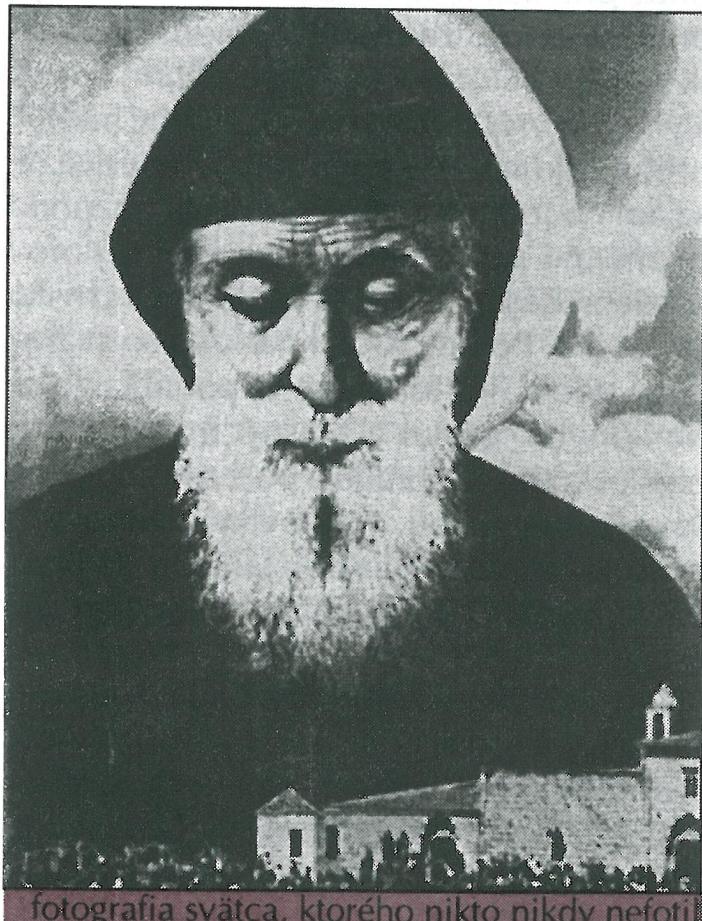
Po návrate do monastiera sa stal asketom. Skoro nič nejedol, nepil nič iného, než vodu. Sebatrýznenia, ktoré vykonával, nadobúdali stále prísnejšie formy. Nikomu sa nepriznával, že trpí ťažkou ľadvinovou chorobou, ktorú si nikdy nedal ošetriť. Jednoduchý čaj sa mu stal prepychom. Nosil drsnú košeľu, ktorá mu ničila telo. Tvrdo sa bičoval. Jeho bolesti boli nevysloviteľné, ale ani raz sa na nich nepoštažoval.

Každú noc vstával na spoločné polnočné modlitby. Po nich zostával pred svätoštvárom až do rána. Potom sa zúčastnil na všetkých liturgiách. Nakoniec ako posledný pristupoval k prestolu sám.

Ked mal tridsaťšesť rokov, žiadal o povolenie, aby mohol žiť v samote. Predstavený mu ale namiesto toho nariadił, aby chodil do rodín, zaopatral chorých a liečil ich na tele a na duši. A tak sa stal, predovšetkým v noci, putujúcim mníchom, ktorý prinášal každému pomoc. Pán k nemu posielal zúfalých z hľadajúcich. On im ukazoval cestu. Charbel nehovoril prorockými a učenými slovami. Jeho reč zasaľovala ako blesk, no hríala ako slnko. Bola jednoduchá, preto ju mohol každý pochopiť. A tí, z ktorími hovoril, nevideli iba mnícha. Rolník ho videl s rukou na pluhu, vinohradník obrezávať révu, stavbár nosiť ťažké kamene.

Táto práca trvala až do roku 1872. A iba jedno prianie sužovalo jeho srdce - žiť ako pustovník. Ale ešte si musel tri roky počkať. Jedného dňa mu zveril superior teologicú prácu, ktorú musel Charbel konáť dlhé hodiny vo svojej cele. Ked nastal večer, neboli mníchi ešte pripravení. Išiel do kuchyne a prosil olej do lampy, aby mohol pracovať. Pretože bol monastiersky skladník zaneprázdený, zveril naplnenie lampy sluhovi, ktorý si chcel zo svätého vystrelit. Preto nenatiahol do lampy olej, ale

vodu. Charbel prišiel do cely, a keď už nevidel, zapálil lampu. Plameň nadobúdal zvyčajnú formu a jas. Všetko bolo v poriadku. Kňaz pracoval dlho do noci. Tu sa náhle pred polnočnými modlitbami rozleteli dvere a do cely vstúpil predstavený. Rozhnevane sa na Charbela oboril: "To je prvá chyba, ktorej sa dopúštate proti poriadku! Vari neviete, že pred dvoma hodinami bolo nariadené zhasnúť všetky svetlá, aby sa ušetril olej?" Otec to nevedel, ale napriek tomu sa pokoril a kľakol si pred superiorom. Nedokázal si predstaviť, žeby sa predstavený mohol myliť. A tak bol radšej sám presvedčený o svojej vine. "Odpustte mi, otče!", prosil ako previnilé diéta. Pokarhanie bolo počuť až na chodbe. Tu si jeden mních dodal odvahy a oslovil superiora, ktorý vychádzal z cely: "Otče, dnes som stál blízko služobníka, ktorý si dovolil nemiestny žart voči nášmu ctihodnému otcovovi. Môže byť ospravedlnený len svojou

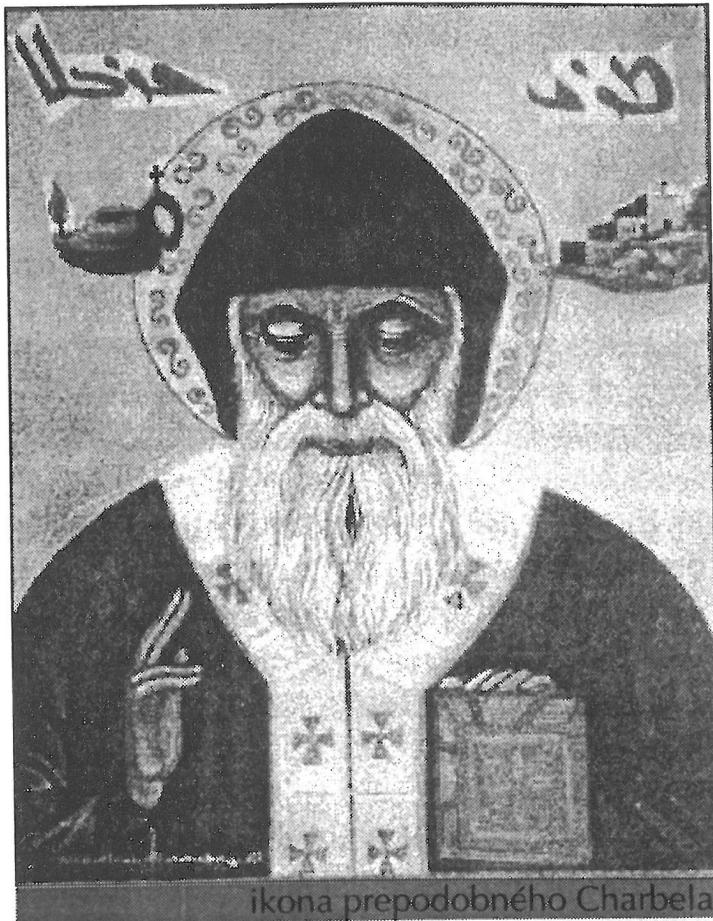

fotografia svätca, ktorého nikto nikdy nefotil

nevzdelanostou. To, čo mu nalial do lampy, neboli olej, ale voda." Superior (igumen) však povedal: "Lampa však horela viac ako štyri hodiny." "Ja však môžem odprisať, že voda bola načerpaná z vedra pred mojimi očami.", odpovedal mních. Superior plný údivu sa chcel sám presvedčiť. Vrátil sa do cely a vybral z lampy knôt. A už nemohol pochybovať - v lampe bola čistá voda. Postavil mnícha Charbela na nohy. Sám si kľakol pred neho a prosil ho o dopustenie. Potom dal správu patriarchovi. A tak konečne prišlo povolenie - Charbel Makhlof môže odísť do Pustovne sv. Petra a Pavla, asi pol hodinu chôdze od monastiera.

Raz ho prišiel vizitovať predstavený. Tu k nim príbehne udychčaný mních a hlási: "Na monastier sa blíži pohroma. Nad našimi poliami letia kobylky a vznášajú sa nad našou úrodou. Všetko zožerú. Sme proti ním bezmocní. Ak sa Pán nezmiluje, bude práca celého roku zničená!" Superior sa na chvíľu zamyslel a potom sa obrátil ku Charbelovi: "Počúvajte! Cítim, že len Vy jediný nás môžete zachrániť." Charbel urobil odmietavý posunok, ale neodvážil sa ani na jedno slovo, lebo slúbil bezpodmienečnú poslušnosť. A tak išiel do monastiera. Zastavil sa pred kaplnkou a chvíľu sa modlil. Potom zobrajal nádobu so svätenou vodou. Bez toho, aby sa ponáhľal, bez obradných formúl a hlasných modlitieb, prešiel krížom záhradu a pole a kropil okolo seba vetvičkou. A kobylky ustupovali, až sa zrazu vzniesli a odleteli. Úroda bola zachránená. Charbel sa vrátil do svojej pustovne.

Neskôr chceli, aby kňaz opustil pustovňu. Aby ťiel za tými, ktorí nemôžu ísť k nemu. A on na rozkaz superiora putoval po horách. A požehnanie pršalo ako z neba.

ikona prepodobného Charbela

Raz mu oznámili, že mladý Šebrail Saba z Ihmeša sa zbláznil. Stal sa sadistom a hrozilo, že by mohol spáchat nejakú vraždu. Už sa použili všetky pokusy, ktoré mala veda k dispozícii, ale márne. A tak mních ťiel. Priviedli ho do domu. Po určitej dobe priniesli chorého. A zrazu dostali všetci strach, ved šialenec mohol Charbelovi ublížiť. On však varovania neposlúchol. Pristúpil ku chorému a ticho sa opýtal: "Šebrail, prečo si robil zlo? Je to predsa tak jednoduché mať Boha za priateľa. Ty si trpel a ľudia si mysleli, že si zlý! Ale oni tomu nerozumejú! Spomeň si na svoje prvé svätej príjímanie, na modlitby a lásku, ktorou vtedy horelo tvoje srdce. Hľadáš svoju radosť daleko, ale máš ju v sebe, v modlitbe." Potom vyslovil nad mládencom jeden verš z evanjelia, a ten sa vzchopil a úplne zmienil. Opäť myslel, plakal, bol uzdravený.

V monastierskych dokladoch nachádzame, že superior nariadil pustovníkovi, aby

v čase núdze zaistil dostatočné množstvo jedla pre všetkých. Charbel sa sústredil na modlitbu a potom požehnal zásobárne. A tie namiesto toho, aby sa do troch dní vyprázdnili, boli záhadným spôsobom doplnované. A bol v nich dokonca nadbytok. A to sa opakovalo častejšie.

A Charbel starol. Musel sa už len pozerať, ako zem okolo jeho pustovne upravovali iní. Pokiaľ mu to bolo možné, pracoval niekde mimo.

Stále viac zrastal so svojou pustovňou. V roku 1896 vzal k sebe pomocníka, ktorý mu dva roky pomáhal. Nikdy sa nedotkol peňazí, aj keď mu chceli dať na menšie intencie. Pretože ich nemohol odmietnuť, lebo by tým poškodil monastier a prestúpil pravidlá, dal peniaze odoberať niekomu inému.

Dňa 16. 12. 1898 po prvýkrát za celé deštrocie prechladol. Po premenení odpadol, jeho priateľ Makar ho odniesol do cely. Ale Charbelovi sa ešte podarilo vstať a dokončiť sv. liturgiu. Potom ho opäť priniesli do cely. Jeho bolesti boli hrozné, ale on bol šťastný, že ich môže obetovať Bohu. O tri dni neskôr prosil o pomazanie nemocných. Na Štedrú večeru mu bratia priniesli posilu - mäsový vývar, ktorý už päťdesiat rokov nejedol. On však odmietol. Až do konca bol pri vedomí. Jeho perly sa stále pohybovali a opakovali menšiu modlitbu: "Otče Pravdy, hľa, Tvoj Syn, zmierna obeta. Jeho krv sa vylieva za mňa, prijmi moju obeť!" Potom dostal záchvat mŕtvice, na ktorú aj zomrel (24. 12. 1898).

Jeho pohreb bol jednoduchý. Za truhlu išla jeho sestra, mnísi a ľudia s dedinou. Každý cítil, že jeho strata ich postihla osobne. Už bola noc, a ešte niektorí žialiaci postávali pri hrobe. Zrazu s hrôzou videli, že z hrobu vystupuje jasná žiara. Poklakli, žehnali sa, potom odišli dojati domov. Až na druhý deň sa odvážili porozprávať predstavenému o zázraku.

Horali z okolia Annaye čoskoro spoznali, že smrť im nezobrala priateľa, ale že im ho Boh ešte ponecháva. Môžu sa s ním porozprávať. A on im ukazuje správnu cestu a radí im. Až prišiel deň, kedy sa všeobecne zistilo: Mali sme medzi nami svätca.

25. 2. 1950 jeden mních náhodne zistil, že medzerami medzi kameňmi presakuje svetločervená hustá tekutina. To práve na tom mieste, kde odpočíval Charbel. Pretože nenašli prirodzenú príčinu, nariadil predstavený hrobku otvoriť. Bola to veľmi obtiažna práca, ktorá trvala dlhé hodiny. Až potom sa objavilo telo, ktoré nepodľahlo rozkladu. Z tela vyteká husté červené myro. Po exhumácii začali prichádzať pútnici, ktorí sa modlili v monastierskej krypte. A začalo dochádzať k zázračným uzdraveniam. Slepí videli, hluchí počuli, ochrnutí chodili, znetvoreným sa vračala ľudská podoba. Hriešnici sa obrátili a veriaci odchádzali posilnení vo viere. A k hrobu aj dnes putujú nielen katolíci, ale aj pravoslávni a mohamedáni. Uzdravujú sa bez rozdielu, náboženstvá sa tak zbližujú. V júli 1950 sa dal jeden libanonský mních so štyrmi žiakmi odfotografovať pri Charbelovej pustovni. Na dobre vyvolanej fotke sa pred skupinkou objavila postava mnícha, ktorý zomrel pred polstoročím. A pritom sa dokázalo, že pustovník neboli nikdy zaživa fotografovaný. Fotka bola preskúmaná najlepšími znalcami. Tí ju označili za celkom normálnu. Dnes ju opätrujú libanonské úrady.

Dňa 9. 10. 1977 bol Charbel Makhlouf povýšený pápežom Pavlom VI na prestol. Od tej doby je jeho úcta oficiálne povolená v celej Cirkvi. Jeho sviatok sa slávi 24. decembra.

Spracované podľa knihy Synaxár - Životopisy svätých, Mgr. Antonína Čížeka. Knihu si môžete objednať na adrese redakcie.

Velké jubileum Boh hľadá človeka 2000

Pred časom sa zrútilo americké lietadlo Boeing 707, zrazené za snehovej búrky blízko medzinárodného letiska v Dallase. Záchranné čaty za niekoľko dní hľadali trosky. Keď sa márne namáhali, bolo vydané komuniké, že nijakej nádeje nájst' niekoho pri živote. Zahynulo všetkých 93 osôb. Všetci boli "odpísaní" na straty.

Podobenstvo o stratenej ovci nám hovorí, že pastier, ktorý mal sto oviec, stratil iba jednu, ktorá zablúdila, ale za nijakú cenu sa nechcel uspokojiť s myšlienkovou, že ju navždy stratí. Preto ju hľadal. Hľadal vytrvalo. Preto je aj radosť, veľká: „Bude mat' z nej väčšiu radosť ako z tých deväťdesiatich deviatich, čo nezablúdili“ (Mt 18,13).

Je to príklad dobrého pastiera, ktorý hľadá aj jednu stratenú ovcu. Keď nájde, berie ju na svoje ramená a s radosťou prináša k svojmu stádu...

Týmto obrazom chcel Ježiš poukázať na neohraničenú Božiu lásku voči každému hriechníkovi. Preto v každej dobe a na každom mieste sa Boh približuje k človeku. Volá ho, pomáha mu, aby hľadal Boha, poznával ho a miloval zo všetkých síl (porov. KKC, 1).

„Prečo ho hľadá? Pretože človek sa od neho vzdialil a skryl sa ako Adam medzi stromy pozemského raja (porov. Gn 3, 8-10). Človek sa dal zvestiť nepriateľom Boha (porov. Gn 3,13). Satan ho oklamal, keď mu nahovoril, že on sám je bohom a že môže ako Boh

poznať dobro a zlo a riadiť svet podľa vlastného úsudku bez toho, aby bral do úvahy Božiu vôľu (porov. Gn 3, 5). Keď Boh hľadá človeka prostredníctvom Syna, chce ho priviesť, k tomu, aby opustil cesty zla, po ktorých kráča čoraz častejšie“ (TMA 7).

Boh sa teda skláňa k človeku, volá ho a hľadá. Hľadá všetkých ľudí, ktorých rozptýlil hriech. A aký obdivuhodný je jeho plán spásy! „Zo svojho úplne slobodného rozhodnutia sa Boh zjavuje a dáva človeku tým, že mu zjavuje svoje tajomstvá, svoj dobrovitý plán so všetkými ľuďmi, stanovený pred všetkými vekmi v Kristovi. Plne zjavuje svoj plán tým, že posielá svojho milovaného Syna Ježiša Krista, nášho Pána a Ducha Svätého“ (KKC, 50). Urobil tak v plnosti času (porov. Gal 4, 4), keď ho poslal na zem ako Vykupiteľa a Spasiteľa. V ňom a jeho prostredníctvom volá všetkých ľudí, aby sa stali jeho adoptívnymi deťmi a dedičmi jeho blaženého života.

Boh vo svojej dobrote a múdrosti dal nám teda poznať tajomstvo svojej vôle (porov. Ef 1, 8-9), že ľudia prostredníctvom Ježiša Krista, vteleného Slova majú v Duchu Svätom prístup k Otcovi a stavajú sa účastnými božskej prirodzenosti (porov. Ef 2,18). Tým, že sa Boh zjavuje, chce, aby ľudia boli schopní mu odpovedať, poznať ho a milovať ho viac, než by toho boli schopní sami od seba.

„Mnoho ráz a rozličným spôsobom hovoril kedysi Boh otcom skrze prorokov. V týchto posledných dňoch prehovoril k nám v Synovi...“ píše sv. apoštol Pavol (Hebr 1, 1-2). „V Ježišovi Kristovi Boh však nielen hovorí k človekovi, ale ho aj hľadá. Samotné vtelenie Božieho Syna svedčí o tom, že Boh hľadá človeka. O tomto hľadaní hovorí Ježiš ako o nájdení stratenej ovce (Lk 15,1-7). Je to hľadanie, ktoré sa rodí vo vnútri Boha, a svoj vrchol dosahuje vo vtelení Slova. Ak sám Boh sa dáva hľadať človeka, stvoreného na svoj obraz a podobu, robí to tak preto, lebo ho miluje od večnosti v Slove a v Kristovi ho chce vyzdvihnuť do hodnosti adoptívneho dieťaťa“ (TMA 7).

V literatúre je známe meno nemeckého básnika a prozaika Heinricha Heineho (1779-1856). Jeho zbierka

Pán Boh zástupov - ikona M. Klimčáka

Kniha piesní ho preslávila v celej Európe, ale aj jeho výrok: „Nechceme už viac Boha..., nie sme už deťmi, obídeme sa bez jeho otcovskej starostlivosti...“.

Jeho blúznivé výroky zvolávali pomstu a hnev zo strany nábožných ľudí. Asi päť rokov pred smrťou vo svojom testamente napísal: „Zomieram vo viere v jediného Boha, večného Stvorteľa neba i zeme. Veľbím jeho milosrdstvo nad mojou nesmrteľnou dušou..“

Táto myšlienka je pekne vyjadrená v mnohých Kristových podobenstvách. Boh sa nesmierne raduje nad návratom každého strateného syna či dcéry. Všetko jedno, v akom stave, či sme zašpinení alebo prstom označení. Hlavné je iba to, že sa chceme vrátiť.

Preto každý skutočný kresťan musí vedieť žasnúť nad Božou láskou a múdrostou, ako sa prejavila v diele našej spásy. Boh neustále zvestuje, že ľudstvo miluje a dokazuje to mnohými skutkami. Vedľ predsa „mnoho ráz a rozličným spôsobom hovoril kedysi Boh otcom skrze prorokov“ (Hebr 1, 1). Hovoril o tom už po páde prvých ľudí do hriechu, hovoril o tom vyvolenému národu hovoril o budúcom Mesiášovi, ktorý má príšť na tento svet. My sme sa Mesiáša dočkali a on sa k nám prihovára a podáva správu o svojom a našom Otcovi. To je aj vlastne pravý dôvod k trvalej vianočnej radosti v období, keď s Cirkvou vstupujeme do posledného prípravného roku Veľkého jubilea roku 2000. Sv. Ján celú híbkou tohto tajomstva zhrnul do jednej vety: „Slovo sa telom stalo a prebývalo medzi nami“ (Jn 1, 14). Tento večný a múdry plán spásy velebí aj sv. apoštol Pavol v závere Listu Hebrejom - a s ním aj my: „Jemu, jedinému mûdremu Bohu sláva skrze Ježiša Krista naveky“ (16, 27).

o. Mgr. František Dancák

Text: o.MUDr. Rudolf Jakub

Mária

Hudba: Slavomír Štempák

1. Má - ri - a, Má - ri - a, vľud - ských srd - ciach niet mies - ta. Má -
Má - ri - a, Má - ri - a, hľa - dás dl - ho do no - ci, Má -

1. _____ 2.

- ri - a, Má - ri - a, kde u - lo - žíš Je - ží - ša. Má -
- ri - a, Má - ri - a, kto mu srd - ce o - tvo - . Má -

Ref:

Za hviez - dou sa že - nie drak a chce mi du - šu vziať, ku Bet - le - hé - mu sa po - náh - lam, len

1.

Je - žíš po - moc dá. Ó, Má - ri - a, Ty vieš kde Je - žíš je. Ó

2.

len On ma mi - lu - je. Zblúd - nych ciest Ča vy - ve - die a svet - lom o - žia - ri,
krv zmy - je, ra - ny zho - jí, rú - chom Ča o - de - je. Kro - ky mo - je na ces - tu

po - ko - ja u - pria - mi, po - ču - jem Ho zja - sieľ me - nom Pod, vo - lá mi. 2. Má - ri - a, Má -

ri - a, vstal už ce - lí Bet - le - hem. Má - ri - a, Má - ri - a, pas - tie -
ri - nám ne - sú zvest. Má - ri - a, Má - ri - a, zno - va mám vdu - ši ra -

dost. Má - ri - a, Má - ri - a, mies - to da - rov dám svoj hriech.R:

Použitie pre verejné vystúpenia sú bez súhlasu vlastníkov autorských práv zakázané!

"HUMOR"

Traja rehoľníci sa spoločne modlia: františkán, dominikán a jezuita. Zrazu zhasne svetlo. Františkán začne prosiť o dar svetla. Dominikán sa poponáhľa s citátom, že je potrebné zapáliť iba maličké svetlo ako nadávať na tmu. Náhle sa rozsvieti svetlo a františkán s dominikánom si všimnú, že jezuita nie je medzi nimi. Vybrali sa ho hľadať a stretli ho pri rozvodovej skrini ako opravuje poistky.

• • •
Bohoslovec prechádza cez križovatku a sleduje oblak na oblohe. Policajt volá na neho:

"Hej, mladý, pozeraj, kam ideš, lebo pôjdeš tam, kam pozeraš!"

• • •
Muž sleduje kňaza, ktorý kladivom pribíja nejaký oznam na nástenku v chráme.

"Chcete si prečítať, čo sa tu nového oznamuje?" – pýta sa kňaz.

"Nie, skôr chcem počuť, čo budete hovoriť, keď sa klepnete po prste." – hovorí muž.

• • •
Známy kazateľ je u lekára. Pri vyšetrení sa ho doktor pýta.

"Stáva sa Vám, že hovoríte zo spánku?"

"Nie, naopak." – odpovedá kazateľ "hovorím, keď druhí spia."

Katechétka preberala s deťmi na náboženstve desatoro. Chcela sa presvedčiť, ako tomu deti porozumeli a preto sa ich opýtala : "Tak Miško, keby si odsekol mačke chvost, proti ktorému prikázaniu by si sa previnil?"

"Proti prikázaniu, čo Boh spojil nech človek nerozdeľuje" – odpovedá hrdinsky Miško.

• • •
Vo vlaku cestuje mládenec a číta Bibiu. Zrazu vykríkne :

"Pán Boh je borec, previedol Izraelitov cez Červené more!"

Spolucestujúci ho schladí:
"Prosím Vás, na tom nie je nič zázračného, bolo tam iba 20 cm vody." Mládenec číta ďalej a po chvíli opäť zvolá:

"Pán Boh je borec, utopil Egyptanov v 20 cm vode!"

• • •
Pápež cestuje lietadlom a letuška mu ponúka občerstvenie.

"Nedáte si pohárik koňaku?"
"A ako sme vysoko?" – pýta sa pápež.

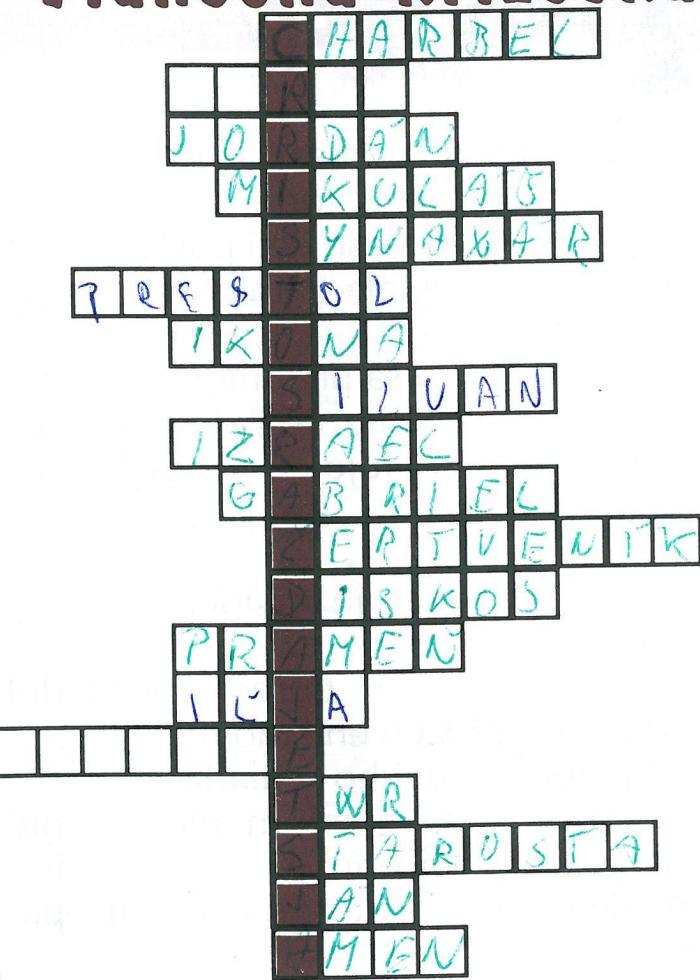
"Asi 10 000 metrov" – odpovedá letuška.

"Tak mi radšej dajte minerálku, som príliš blízko môjho šéfa."

zozbieral Michal Glevaňák

Pieseň v tomto čísle spieva zbor sv. Terezky Ježiškovej pri chráme Zosnutia Presvätej Bohorodičky v Humennom. Tohto roku sa im podarilo nahrať novú kazetu pod názvom „Balzam z Kríža“, s ktorou by sa chceli s vami podeliť a preto Vás prosia o finančnú podporu. Prosíme Vás, podporite ich v tomto diele. Kontaktná adresa: Peter Jakub, P.O.Box 176, 08 001 Prešov

Vianočná krížovka

Kvíz

- Ako sa volá bula, ktorou bolo založené Prešovské biskupstvo?
 a) VERITATIS SPLENDOR
 b) ZLATÁ BULA SICÍLSKA
 c) RELATA SEMPER
- Na akom dopravnom prostriedku prišiel Mikuláš do seminára?
 a) LOĎ
 b) AUTO ZN. LINCOLN
 c) POLICAJNÉ AUTO
- Čo znamená výraz žertyveník?
 a) STOLÍK NA PROSKOMÍDIU
 b) Miesto na židovské krvavé obety
 c) Miesto, kde stojí kantor
- Oslavný hymnus ku cti Bohorodičke, ktorý sa spieva postojačky?
 a) MOLEBEN
 b) AKATIST
 c) DÔSTOJNÉ JE VELEBIŤ TEBE...

1. Krstné meno maronitského mnícha, ktorý žil v 19. storočí. 2. Poloostrov, na ktorom sa nachádza mníšska republika. 3. Rieka, v ktorej krstil Ján Krstiteľ. 4. Krstné meno svätého, ktorého sviatok je 6. XII. 5. Kniha, kde sa nachádzajú životopisy svätých. 6. Stôl, ktorý je v strede svätyne a je na ňom položený Evanjeliár. 7. Svätý obraz v byzantskej tradícii. 8. Athoský starec, o ktorom sme písali na pokračovanie. 9. Terajší židovský štát. 10. Archanjel, ktorý bol pri zvestovaní Presvátej Bohorodičky. 11. Stôl vo svätyni, na ktorom sa vykonáva proskomídia. 12. Na čo sa ukladajú narezané časticie pri Proskomídií? 13. Časopis Gréckokatolíckych bohoslovov v Prešove? 14. Mikuláš po rusínsky. 15. Jeden z evanjelistov. 16. Skratka Trans World Radio. 17. Priezvisko grafického redaktora tohto Prameňa. 18. Krstné meno nášho prešovského biskupa. 19. Čo sa hovorí väčšinou na konci každej modlitby.

Správne odpovede kvízu 4/98: 1b, 2b, 3b, 4a

Správne znenie tajničky: Pánova je zem i všetko čo ju napĺňa.

Knihy **Otec nás** a **Synaxár** posielame: Peter Olšanský, Nový Ruskov; Lídia Dziaková, Žatkovce; Miroslava Fučová, Prešov

Výhercom srdečne gratulujeme a dakujeme za prejavenú priazeň.

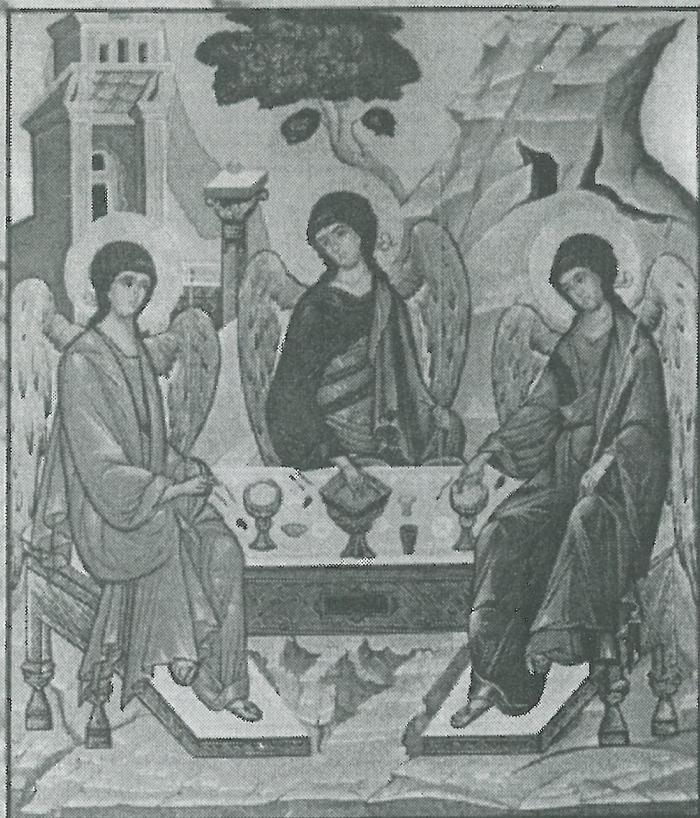
Správne odpovede z dnešného kvízu a osemšmerovky posielajte do konca januára.

Prameň - časopis gréckokatolíckych bohoslovov vydáva Spolok biskupa Petra Pavla Gajdiča v Prešove. Registračné číslo: OÚ - XI / 17/93. Šéfredaktor: Matiúš Marcin. Redakčná rada: Miroslav Macko, Slavomír Palič, Michal Glevaňák, Peter Mojzeš. Grafická úprava: Vladimír Starosta, Daniel Dzurovčín. Adresa redakcie: Prameň, P.O.Box 176, Sládkovičova ul. 23, 08001 Prešov. Telefón: 091/721 277-8. Fax: 091/733 840. Nevyžiadane rukopisy nevracíame. Podávanie novinových zásielok povolené VRP Košice, č.j. 1176-PTP-1994 zo dňa 19.4.1994. Litografie: OPAL spol. s r.o., Prešov. Tlač: Tlačiareň Juraj Kušnír, združenie podnikateľov, Sabinovská 117, Prešov. Vážba: Vydatieťstvo Michala Vaška, Ružová 22, 080 01 Prešov.

VĚDKA ZA PODPORU

Nová kniha

František DANCÁK

Otče náš

„Pane, nauč nás modliť sa...“, prosili učeníci. A Ježiš im predložil modlitbu Otče náš. Od tej chvíle, deň čo deň tisíce a tisíce kresťanov opovažujú sa Bohu povedať: Otče náš! Je to najvznesenejšia modlitba, akú vyslovili pery človeka. Známa, až veľmi známa, a predsa skrývajúca tajomstvá a poklady. K pochopeniu tejto modlitby nech slúži aj táto zbierka myšliemok a príkladov od autora F. Dancáka, ktorá v týchto dňoch vyšla vo vydavateľstve Spolku Biskupa P.P. Gojdica. Túto jedinečnú knihu (cena: 39 Sk + poštovné) si môžete objednať na adrese:

Spolok biskupa
P. P. Gojdica
Sládkovičova 23
P. O. BOX 176
080 01 Prešov

Na počiatko bolo Slovo a Slovo bolo u Boha a to Slovo bolo Boh. Ono bolo na počiatku u Boha. Všetko povstalo skrze neho a bez neho nepovstalo nič z toho, čo povstalo. V ňom bol život a život bol svetlom ľudí. A svetlo vo tmách svieti, a tmy ho neprijali.

A Slovo sa telom stalo a prebývalo medzi nami. A my sme uvideli jeho slávu, slávu, akú má od Otca jednorodený Syn, plný milosti a pravdy.

Nech sa Ježiš Kristus narodí aj vo Vašich srdciach, to Vám praje Vaša redakcia.

Христосъ рождається!

